

SLOVANSKÁ UNIE

vydává Slovanská unie z. s.

říjen 2016

TÉMA

Podíl Slovanů na rozvoji evropské civilizace

Obsah

Slovanská vzájemnost	1
3. ročník mezinárodního festivalu Dny slovanské kultury	6
O nejstarším původu Slovanů	10
Slovanské jazyky na úsvitu dějin	14
Projekt Slovenskej únie "Slovanská kultúrna diplomacia" ako nástroj zachovania slovanskej identity	20
Svezki Lva s kavojem	24
Rusko a Evropa, vzpomínka na Masaryka	27
Hej, Slované!	30
Nakladatelství Lukáš Lhoťan	31
Konference T. G. Masaryk a 95. výročí tzv. Ruské pomocné akce	32
Kozáci a „Ruská pomocná akce“ (1921)	33
Pokrova na Vltavě	40
text písně: Když napadne první sníh	42
text písně: Kak za Donom za rěkoj	43
text písně: Po goram Karpatskim	44

Uveřejňujeme příspěvky napsané v českém nebo slovenském jazyce nebo v latinkou napsané mezislovanštině. Texty v každém jiném slovanském nebo neslovanském jazyce včetně ruštiny a angličtiny musí být doprovázeny překladem do jednoho z uvedených oficiálních jazyků. Autorem příspěvku může být kdokoli. Každý autor je povinen dodat redakční radě svůj příspěvek v elektronické podobě ve formátu DOCX (například Word verze 2010 nebo vyšší) podle instrukcí na adrese <http://slovane.org/su> včetně obrázků v samostatných souborech. Příspěvky jsou recenzovány obvykle dvěma nezávislými odborníky, kteří pro autora zůstanou neznámí. Redakční rada má právo na základě výsledků recenzního řízení příspěvek vrátit autorovi k přepracování podle doporučení recenzentů nebo odmítnout.

SLOVANSKÁ UNIE je odborný periodický tisk spolku Slovanská unie z. s. Tiskne Tribun EU s.r.o., Cejl 892/32, Brno 602 00, obchod@knihovnicka.cz. Vychází v Praze dvakrát ročně. Řídí redakční rada. Editor Martin Molhanec. Předplatné a distribuci vyřizuje vydavatel Slovanská unie z. s. Lohniského 853/8, 152 00 Praha 5 IČ 481 33 396 EACEA PIC 923 564 549. Kontakt na redakční radu: ID DS gkf27k9 posta@slovane.org **On-line archív časopisu je na adrese <http://slovane.org/su>**
© 2016 Slovanská unie z. s. MK ČR E 22525

print ISSN 2464-756X

další články a informace
najdete na adrese
<http://slovane.org>

knihovnicka.cz

on-line ISSN 2464-7578

Slovanská vzájemnost

Adam Kulhavý a Vojtěch Merunka

Slovanská unie z.s., posta@slovane.org

*Referát přednesený dne 20. 9. 2016 v Senátu Parlamentu ČR na konferenci
"T. G. Masaryk a 95. výročí tzv. Ruské pomocné akce"*

Úvodem

Dámy a pánové, milí přátelé a vzácní hosté,

máme dojem, že mladší generaci se záměrně zamlčují kulturní tradice slovanské vzájemnosti nejen z doby první československé republiky, o čemž je právě toto setkání zde na půdě Senátu Parlamentu ČR, ale také bohaté mezislovanské styky z doby českého a slovenského národního obrození a dokonce i vazby ze starší doby. Je smutnou skutečností, že dnešní mládež i vědecký dorost z různých slovanských zemí častěji komunikuje se svými západními kolegy než mezi sebou, Rusko nevyjímaje. Čelíme varujícímu oslabování vzájemného slovanského kulturního prostoru a vzájemnému odcizování. Například mladí Češi neznají azbuku, ale ani mladí Rusové nejsou schopni přečíst stejná slovanská slova v latince, protože latinku znají jen podle anglické výslovnosti. To všechno je příčinou vzájemného úpadku slovanských mezinárodních styků, přičemž záminkou je jen nesouhlas s aktuální politickou reprezentací sousední země.

Co je slovanská vzájemnost

Slovanská vzájemnost je idea jednoty slovanských národů, které dnes tvoří asi 35% celkové evropské populace. Takové sjednocení umožňují naše vzájemně blízké jazyky, díky kterým si příslušníci každého slovanského národa dobře rozumí se svými slovanskými sousedy bez nutnosti se složitě učit jejich jazyk. V případě Ruské akce pomoci bylo možné v mladém československém státě, především zásluhou pana prezidenta Masaryka, takto poskytnout útočiště desítkám tisíc lidí, kteří z Ruska utekli před bolševiky. Vznikly ruské střední a vysoké školy, ruská komunita u nás žila svým vlastním životem, ale zároveň se začleňovala a obohacovala naši společnost. Především ruští umělci a vědci patřili ke špičce.

Skutečnost, že slovanské národy si jsou takto blízké, byla známá od nepaměti. Starověcí historikové dokonce všechny Slovanův považovali jen za jeden veliký národ s patronem svatým Jeronýmem. Díky slovanské vzájemnosti bylo možné vyslat úspěšnou misi svatých Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu a její obsah přenést ke Slovanům na Balkáně a na Rus. Díky slovanské vzájemnosti mohl být na českém území založen Sázavský (11. století) a Emauzský klášter (1347), Karlova univerzita jako první moderní vysoké učení pro všechny slovanské národy

(1348) a podobným způsobem fungovalo mnoho dalších kulturních a duchovních center v různých slovanských zemích.

Zakladatelé novověké ideje sjednocení všech Slovanů byli jižní Slované, kteří byli od 15. století existenčně nejvíce ohroženi osmanskou expanzí do Evropy a hledali u svých sousedů pomoc pro svoji záchranu. Byli to především Vinko Pribojević (+1532), Mavro Orbini (1563-1614), Juraj Križanić (1618-1683) a z pozdějších osobností například Slovák Ján Herkeľ (1786-1853).

Česko-ruská slovanská vzájemnost v době Ruské akce pomoci

*"Slovanští národové cítí jeden s druhým,
je přirozené, že jsme si právě jazykem a názory blízcí."*

T. G. Masaryk

Rusko a české země mají v 20. století společnou minulost, neboť ruská kultura počátku 20. století se tehdy stala součástí československé kultury. Československo tehdy cíleně zvalo lidi ze všech míst, ve kterých se nacházeli v okamžiku bolševického převratu. Někdo byl v Berlíně, někdo v Istanbulu, někdo emigroval přes Finsko nebo Pobaltí, někdo až z USA. Lidé cestovali, jak mohli, některé rodiny byly bolševickou revolucí rozděleny a jejich příslušníci putovali jednotlivě a se svými blízkými se setkávali až v Československu. V tzv. zlatém období (1922 až 1928) žilo v nezávislé Československé republice více než 25 tisíc ruských lidí.

Vybíráme z dopisu českého průmyslníka, senátora a prezidenta Hospodářské úvěrní banky Josefa Šimonka poslanci Národního shromáždění Antonínu Hajnovi ze dne 21. 7. 1921:

"V Konstantinopoli a na předměstích mezi apatickým nebo nepřátelským okolím žijí tisíce ruských vyhnanců zanesených do těchto krajů známými událostmi. Svět očekává, že v první řadě jim poskytnou pomoc dva slovanské státy: Království SHS (Jugoslávie) a naše republika. Důvodně se přitom poukazuje, že příbuznost krve a jazyka spolu s živými sympatiemi k představitelům bratrského národa vytvořily v těchto zemích nejpříjemnější podmínky pro pomoc, která by nebyla omezena jen na zmenšení neštěstí, ale která by vyhnancům poskytla možnosti k plodné práci tak, aby mohli využít vlastní síly stejně jako doma. Mezi masami běženců se ve velkém množství nacházejí ruští studenti. Za zvláště důležité považujeme vzít na sebe starost o tyto perspektivní lidi a ulehčit jim další studium na našich vysokých školách. Naše země je bezpochyby nejvhodnější pro pomoc takového druhu. Věříme, že právě takto bude nejlepším způsobem připraveno obrození velikého slovanského národa."

Mnoho českých osobností včetně Masaryka totiž kladlo důraz na to, že nestačí jen poskytnout azyl, ale i vzdělání a příležitosti, aby se mimo bolševické území mohl vybudovat "nový, lepší ruský národ". Je těžké posoudit, nakolik to byl přehnaný předpoklad. Ruský národ samozřejmě Bohu díky bolševiky přežil, ale na

druhou stranu je třeba připomenout, že celkový počet uprchlíků z Ruska byl podle různých pramenů asi 3 miliony osob a například Ruská pravoslavná církev, která je velmi důležitým nositelem ruské kultury, byla podle synodální statistiky z roku 1914 největší a nejbohatší křesťanskou církví na světě, daleko před anglikánskou včetně všech britských kolonií a všemi dalšími církvemi, ale po prvních několika letech bolševického řádění z původních 163 biskupů zbyli na ruském území pouze čtyři a všech 80 tis. chrámů a kaplí, více než jeden tisíc klášterů, 36 tis. církevních škol, 57 seminářů a čtyři duchovní akademie byly zrušeny a buď přestavěny k jinému účelu nebo srovnány se zemí. Ruské pravoslavné církvi se dodnes nepodařilo vrátit svoji původní sílu.

Možnost využití potenciálu ruské kulturní obce díky česko-ruské slovanské vzájemnosti a vysoká koncentrace ruských intelektuálů učinila Prahu odlišnou od ostatních početnějších evropských a světových center ruské emigrace, kterými byli francouzská Paříž, německý Berlín, americký New York nebo čínská Šanghaj. Slovanská Praha byla tehdy nazývána ruskými Athénami či ruským Oxfordem, protože ruská kulturní a vědecká činnost v Praze byla v tom-to období největší na světě a byla nejvíc propojená s domácím prostředím.

Prezident Masaryk si ruské kultury velmi vážil a dlouhodobě udržoval přátelské vztahy se širokou skupinou ruských filozofů, umělců a akademiků. Masaryk také chápal podporu ruské inteligence jako možnost využití ruských znalostí a dovedností při budování mladé republiky.

Například v Praze v roce 1923 vznikla *Ruská svobodná univerzita*, která Bohu žel nebyla po roce 1945 obnovena. Kromě bohaté vědecké činnosti také organizovala, dnes by se moderním žargonem řeklo, "doškolovací kurzy celoživotního vzdělávání a univerzitu třetího věku". Dále to byly mimo jiné následující instituce:

- *Ruská knihovna,*
- *Ruská vědecká společnost badatelská,*
- *Škola pro ruské děti,*
- *Ruské kulturně historické muzeum,*
- *Ruská filozofická společnost,*
- *Ruská historická společnost a*
- několik ruských knižních a odborných časopiseckých nakladatelství, např. *Пламя, Хутор, Кремль, Славянское Издательство, Крестьянская Россия, Русская Школа за рубежом, Воля России* a pražské noviny *Русское Дело*.

Různé podoby slovanské vzájemnosti

Ruská akce pomoci byla hmatatelným příkladem slovanské vzájemnosti. Nebylo to žádné politické řečnění na tribunách, ale byla to poctivá práce, která lidem

reálně pomáhala: nové školy, knihovny, nakladatelství, ... Byl to příklad, který přinesl dobré ovoce nejen v podobě tisíců zachráněných životů, ale také v možnosti prožít život s náležitou kvalitou civilizovaného člověka poskytující vzdělání, společenské seberealizace, přijetí a uznání a ne jen jako pouhý emigrant v cizí zemi, kde mu nikdo nerozumí, a proto jsou mu tam schopni a ochotni obstarávat jen uprchlíkovy základní životní potřeby, jako je jídlo a přístřeší.

Jenomže všichni lidé hlásící se ke slovanství dnes nepřemýšlejí jako prezident Masaryk a jeho pomocníci. Jako příklad různých podob si porovnejme konkrétní ukázkou stanov dvou z celkem asi dvaceti současných slovanských spolků působících v České republice:

- a) Posláním spolku je rozvíjet slovanskou vzájemnost v různých oblastech činnosti: nevládní politické spolupráce a hospodářské činnosti a spolupracuje s podobnými organizacemi v zahraničí. Spolek nesouhlasí s členstvím ČR v NATO a nesouhlasí se vstupem ČR do EU. Náplní práce spolku jsou komentáře k aktuálnímu politickému dění doma i v zahraničí.
- b) Posláním spolku je rozvíjet slovanskou vzájemnost v různých oblastech nevládní a nepolitické činnosti, zejména na poli kulturním, vědeckém a ekologickém. Spolek vnímá slovanskou civilizaci jako součást společného kulturního dědictví Evropy. Náplní práce spolku jsou kulturní, osvětové a vzdělávací akce v domácím i mezinárodním měřítku.

Zkrátka, pro někoho má větší cenu zvát slovanské umělce a vědce na veřejná vystoupení, ale pro jiného má větší význam být vyfotografován na tribuně nebo u řečnického pultu a vrcholem jeho slovanství je být viděn na pouliční manifestaci, která pod záminkou oslav vítězství ve II. sv. válce brnká na nervy současné Vláde České republiky.

Dámy a pánové, milí přátelé a vzácní hosté,

žádná kultura, ani ta slovanská, nemůže být služkou nebo dokonce trojským koněm nějaké politiky. Názvem rádoby všeslovanské aktivity ale svým obsahem jen politikaření ve službách momentální potřeby někoho proti někomu naše národy nesjednocují, ale rozdělují.

Například v Rusku a samozřejmě nejen tam se měnil postoj oficiální státní moci k Západu: Od slepého napodobování Západu ruskou smetánkou až k jeho totálnímu odmítání a vytvoření Bohem vyvoleného rusko-slovanského protikladu k celé západní civilizaci, který odmítá i západní vědu, např. darwinismus a mluví o globálním spiknutí světové oligarchie proti Slovanům.

Podobně se měnily postoje bolševické moci ke slovanské vzájemnosti: Od proletářského internacionalismu před druhou světovou válkou, který při budování komunismu nahlížel na slovanskou vzájemnost jako na něco nepřátelského a zpátečnického, až po sovětskou propagandu po druhé světové válce, která slo-

vanskou vzájemnost naopak vykládala jako záruku světového míru a nositele pokrokových tradic.

Ruská kultura však bez ohledu na momentálně platné politické postoje trvale přispívá do pokladnice společných evropských civilizačních hodnot, což dokazuje celá řada světově známých ruských uměleckých děl především v oblasti literatury, hudby a výtvarného umění. Kultura každého slovanského národa je totiž vzácná civilizační hodnota na rozdíl od momentálně platných politických názorů a postojů v jedné nebo druhé slovanské zemi.

Závěr

Dámy a pánové, milí přátelé a vzácní hosté,

slovanská vzájemnost může mít různou podobu. Naši předkové nám jasně ukázali, která z nich je stromem, který dává lidem dobré ovoce. Zneužívat slovanskou kulturu pro iluzi návratu do slovansko-sovětského dávnověku je nebezpečný nesmysl.

Ve svém referátu jsme Vám chtěli sdělit, že myšlenka slovanské vzájemnosti sahá mnohem dál do minulosti, kdy sloužila pro obranu a prospěch celé evropské civilizace. Slované bojovali proti společnému evropskému nepříteli u Azova (1637), Terebovli (1675), Vídně (1683) a na dalších bojištích. Jeďte se například podívat do Šipky v Bulharsku, kde v období 1877-1878 proběhlo několik těžkých bitev. Pravoslavný chrám společně postavili ruský a český architekt.

Slovanské národy dnes znovu čelí výzvě, jestli dokáží být mostem setkávání a vzájemného porozumění. Bohužel, dnes slovanství také využívají zapšklí lidé toužící po návratu SSSR a říkají stejná slova, která zní od islamistických teroristů: *"Západ je bezbožný, nemocný a morálně zkažený a cenné jsou na něm jen jeho technologie."* Jsou to vesměs bývalí komunističtí aparátčící, kterým se stýská po ztracené moci a proto před svým omezeným publikem opakují, k čemu byli od malička vycvičeni: zakládají politbyra, píší kádrové posudky na domnělé nepřátele, publikují politické komentáře a troubí na poplach proti nepřátelskému Západu, kam ale rádi sami cestují a posílají svoje děti do drahých škol.

Díky naší společné evropské civilizaci dnes žijeme ve svobodné a demokratické společnosti a máme rovnost práva, můžeme a zároveň nemusíme praktikovat jakoukoliv náboženskou víru a můžeme také mluvit, vzdělávat se a společensky se realizovat ve svém rodném jazyce a můžeme dělat spoustu dalších věcí, které považujeme za stejně samozřejmé jako vzduch, který dýcháme. Stejnými ideály lidské svobody a demokracie se také řídil prezident Masaryk a československá vláda během Ruské akce pomoci.

Děkujeme Vám za pozornost.

3. ročník mezinárodního festivalu Dny slovanské kultury

Jiří Králík a Markéta Poláková

Slovanská unie z. s.

V pondělí 23. května 2016 skončil letošní v pořadí III. ročník mezinárodního festivalu **DNY SLOVANSKÉ KULTURY**. Tento ročník byl po mnoha stranách přelomový - konal se poprvé v novém prostředí a na základě aktivní spolupráce předložil zcela novou strukturu festivalu, která obsahovala celkem 52 akcí pro 2.500 návštěvníků na téma SLOVENSKÁ a SLOVINSKÁ KULTURA. Slovanská vzájemnost je od poloviny 19. století značně zpolitizovaná, ale náš festival se nesl v duchu toho, že slovanská vzájemnost není výsledkem politické propagandy. Je to naše podobnost jazyků, kultury, a staletí společné historie ... jsou to desítky národů a národností žijících v celé Evropě. V současné době přímého civilizačního střetu odlišných kultur a snah o rozdělování Evropy na západ a východ je právě návrat ke kořenům a kulturním hodnotám výrazným posílením nejen naší národní, ale také společné evropské identity.

zahájení festivalu v kině Hvězda, Uherské Hradiště
(na fotografii zleva: L. Kryštof, L. Marc, V. Merunka a J. Králík)

Festival díky obrovskému nasazení pořadatelů a aktivní pomoci mnoha institucí nabídl kvalitní a pestrý program pro všechny zájmové skupiny a podařilo se vytvořit velmi dobrou výchozí pozici pro přípravu v pořadí již IV. ročníku mezinárodního festivalu **DNŮ SLOVANSKÉ KULTURY 2017**, který se uskuteční opět na

přelomu května a června, kdy slovanské země slaví cyrilometodějský svátek slovanské písemnosti, a bude věnován prezentaci chorvatské a polské kultury.

strategické cíle festivalu

Vzájemně výhodná kulturní spolupráce slovanských národů byla v minulosti velmi výrazná a také potřebná, ale v posledních 25 letech docházelo k oslabování této tradice, která je však velmi důležitá pro formování nejen naší národní, ale i společné slovanské a evropské identity. Právě forma většího atraktivního festivalu může výrazně přispět k postupnému obnovení tradičních přirozených a vzájemně výhodných kulturních styků slovanských národů a národností.

Pozitivní výsledky dosavadních ročníků (2013, 2014, 2016), záštity a podpora nejdůležitějších institucí a osobností nás zavazují k dalšímu rozvoji tohoto festivalu a k postupnému naplňování jeho strategických cílů, kterými jsou:

1. **Vytvoření základu nové kulturně-společenské tradice** jako oslava slovanské kultury na území ČR. Festival postupně nachází pevné místo i datu konání spojené s velkomoravskými počátky naší státnosti a naší kultury.
2. **Atraktivní multižánrová akce s významným turistickým potenciálem** nejen pro domácí ale i pro návštěvníky z jiných měst a krajů včetně zahraničí, jak potvrzuje zájem domácích i zahraničních účastníků.
3. **Spolupráce se zahraničními institucemi a osobnostmi.** Akci pořádáme ve spolupráci a za podpory příslušných velvyslanectví, ministerstev kultury a kulturních středisek prezentovaných slovanských zemí a s dalšími mezinárodními institucemi. Díky podpoře Ministerstva kultury České republiky se Slovanská unie z. s. podařilo se stát oficiálním členem mezinárodní kulturní organizace Fórum slovanských kultur (www.fsk.si) se sídlem v Ljubljani a jejím partnerem pro ČR. Vytvořila se tím další možnost nejenom propagace festivalu, ale také snadnější spolupráce našeho spolku se zahraničními partnery v širším měřítku. Velmi důležitá je i dlouhodobá podpora a spolupráce s mezinárodním kulturním sdružením Evropská kulturní stezka Svatých Cyrila a Metoděje (www.cyril-methodius.eu) a rozvíjíme také těsnější spolupráce s českými centry v zahraničí a UNESCO.
4. **Spolupráce s místními aktivitami a významnými institucemi.** Do akce zapojujeme místní kulturní a společenské instituce těsně spojená s Velkou Moravou.
5. **Slovanská vzájemnost.** Spolupráce a zájem významných institucí vytváří základ pro propojení s podobnými akcemi pořádanými ke Dnům slovanské kultury, vzdělanosti a písemnosti v jiných slovanských zemích a nebo iniciace podobných aktivit ve slovanském zahraničí pro budování společné slovanské a evropské identity.

statistika akcí

Festival nabídl celkem 52 akcí, celkem 11 filmových představení, 14 besed s osobnostmi, jedno divadelní představení (*hráli Jaroslav Dušek a Nataša Burger z Divadla Na Jezerce Jana Hrušínského*), 6 výstav, 12 koncertů a 7 společenských akcí pro 2.500 návštěvníků.

folklórní vystoupení Nebeská muzika z Terchové

ochutnávky slovinských vín a ukázky tradičních řemesel

písemné záštity

Prezident ČR Miloš Zeman, velvyslanec Slovinské republiky v ČR Leon Marc, velvyslanec Slovenské republiky v ČR Peter Weiss, předseda Senátu parlamentu Milan Štěch, předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu Jan Hamáček, předseda vlády ČR Bohuslav Sobotka, ministr zahraničních věcí Lubomír Zaorálek, ministr kultury Daniel Herman, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, hejtman Zlínského kraje Stanislav Mišák, hejtman Jihomoravského kraje Michal Hašek, předseda Zahraničního výboru PS Karel Schwarzenberg, předseda Výboru pro zahraniční věci Senátu František Bublan, Výbor pro vědu, vzdělání a kulturu PS, předseda sdružení Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje Ladislav Kryštof a starostové spolupořádajících obcí a měst.

požehnání

Arcibiskup pražský a primas český Dominik kardinál Duka a pravoslavný arcibiskup Olomoucko-Brněnský vladyka Simeon.

finanční podpora

Státní fond kultury ČR, Ministerstvo kultury Slovinské republiky, obec Velehrad, Fond kultury Zlínského kraje, Ministerstvo kultury Slovenské republiky, Slovenská unie z. s.

Jeho Excelence velvyslanec Slovinska v ČR pan Leon Marc předává velkomoravskému archeoskanzenu v Modré darem odnož nejstarší vinné révy na světě (Starou trtu z Mariboru), která je zapsaná v Guinessově knize rekordů

O nejstarším původu Slovanů

Ing. Petr Bolf

Slovanská unie z. s.

O nejstarším původu Slovanů panují přinejmenším od XIX. století (kdy se o to lidé začali více, a zejména vědecky zajímat) nejrůznější zvěsti. Slované se objevili v polovině prvního tisíciletí bez jasné návaznosti na předchozí kultury. Během poměrně krátké doby osídlily celou východní polovinu Evropy od dnešního Hamburku po Soluň na jihu a po Ural a Kavkaz na východě a jihovýchodě. Území o rozloze přes 3 miliony kilometrů čtverečních dokázali naši předci osídlit během pouhých 100 až 200 let.

Jak mohli Slované osídlit tak obrovského území v tak krátké době?

Mohla proběhnout velká populační exploze. Jenže v téže době na hranice Římské Říše útočily hordy barbarů. Doba nebyla vůbec příznivá poklidnému obdělávání půdy a plození dětí. Všude jinde v Římském impériu docházelo spíše k úbytku obyvatel. Že by si právě v té divoké době naši slovanští předci řekli "jebeme na to" a jak řekli, tak udělali? To nezní dost věrohodně.

Věda, která sama sebe nazývá vědou seriózní, říká, že došlo k masivnímu exodu z nějaké pravlasti. Němečtí nacionalističtí historikové to v 19. století nazvali stěhováním národů. Přičemž k osídlení poloviny Evropy slovanskými kmeny došlo vlastně až po skončení stěhování národů, nebo v období, které se někdy označuje jako druhá vlna stěhování národů. Většina historiků se shoduje na tom, že pravlast Slovanů byla někde mezi Vislou a Dněprem, tedy vlastně v Pinských bažinách, na poměrně malém a nepřilíh úrodném území. Mohlo se jednat o 100 až 600 tisíc kilometrů čtverečních. Jak obyvatelé z této oblasti mohli v krátké době osídlit území čítající přes 3 miliony kilometrů čtverečních, tedy území přinejmenším pětinasobné, dost možná více než desetinásobné? Přišli na území, které jistě nebylo liduprázdné (jak se nám snaží namluvit Kosmas) a nově příchozí slovanský živel tedy musel být natolik početný, aby původní obyvatelstvo přečíslil. I když je pravděpodobné i to, že po předchozí neklidné době, kdy se Evropou valily kočovné hordy a germánské bojovné kmeny byla značná část Evropy dosti vylidněná.

Před příchodem Slovanů na Balkán mizí beze stopy ze scény dějin velké národy Thráků, Dáků a Skythů. Hérodotos v 5. století př. n. l. je považoval za druhý nejpočetnější národ na světě (po Indech), a pokud by se sjednotili, stali by se národem nejmočnějším. V roce 106 dobyli území Dácie (dnešní Rumunsko) Římané a během krátké doby mizí Dákové ze scény dějin. Téměř beze stopy. Zůstala po nich snad jen brynza, bača, vatra a koliba. Slova, která se dnes krom rumunštiny vyskytují ve slovanských jazycích karpatského oblouku.

Ještě jednou si to shrňme. Římané po roce 106 zničí národ, který byl považován za jeden z nejpočetnějších. Zmizel téměř beze stopy. Ale v roce 500 si neporadí s invazí Slovanů a dopustí, aby Slované obsadili velkou část jejich říše, až téměř k hlavnímu městu, Konstantinopoli. Možné to je, za 400 let se může stát leccos, Řím během té doby zažil na svém trůně několik psychopatů, Říše byla v bíděm stavu, rozpadla se na dvě části, přičemž ta západní zanikla. Co si svou hloupostí nezničili sami Římané a kočovní nájezdníci, to dokonali Germáni, nejen Vandalové, ale i další germánské kmeny.

V XIX. století se každý národ v Evropě snažil ukázat, že má bohatou historii. Nebyla to žádná legrace. Šlo o hodně. Češi se snažili ukázat Němcům, že nejsou jen sedláci, kterým čouhá sláma z bot, že měli velké učence a že by tedy čeština měla být v království českém jazykem úředním. A neváhali pro dobrou věc falšovat i rukopisy. Maďaři se snažili dokázat, že Uherská kotlina je a byla jejich, což jim Slované a Rumuni vyvraceli, nechťeli se totiž za žádnou cenu nechat pomádat a neustále dokládali, že v Uhrách žili dávno před příchodem Maďarů. Srbové a Bulhaři zoufale bojovali s Turky. V boji s islámem jim pomáhala jejich pravoslavná víra a vědomí, že mají nad nepřítelem kulturní převahu. Poláci se snažili obnovit svůj stát, který byl ještě krátce předtím evropskou velmocí. Pak si je natřikrát rozporcovali tři okolní státy, Rusko, Prusko a Rakousko. Všechny slovanské národy bojovaly za svou svobodu. Žádný slovanský národ neměl svůj stát, všichni byli pod nějakou cizí nadvládou. S jedinou výjimkou: Rusové. Národ početný a mocný, tvoří polovinu všeho Slovanstva. Jenže ruské elity, včetně carské rodiny, raději hovořily francouzsky, případně německy. Ruština byla pro mnohé namyšlené šlechtice jen jazykem rabů a mužiků. Naštěstí ne pro všechny a lidé jako Alexander Sergejevič Puškin, Lev Nikolajevič Tolstoj a další svůj jazyk milovali a tvořili v něm.

Odskočil jsem si z doby stěhování národů o bezmála 1400 let vpřed, abych řekl jednu věc. V XIX. století jsme bojovali za svou svobodu, za to, zda vůbec přežije národní kultura slovanských národů, zda přežijí slovanské jazyky. Stejně jako kdysi dávno zmizeli Dákové, tak zmizeli Slované z Dolního Labe, zůstali jen názvy měst jako Lubeck, Rostock, Berlin, Schwerin, Dresden a mnoho a mnoho dalších. Zkuste si prohlédnout mapu východního Německa, od Hamburku k hranicím Čech a Polska. Udržel se tam jen malý národ Lužických Srbů, jeho další osud je nadmíru nejistý. Počet mluvčích se počítá už jen na pouhé tisíce. A němčina je tak lákavá.

Už v XIX století se naši předci ptali "Kdo jsme, odkud jsme přišli". Odpověď bylo možné hledat ve starých kronikách. Kosmas začíná náš národní příběh rovnou stavbou Babylonské věže. Jak se biblický pohled na svět nahrazoval pohledem vědeckým, hledali se nová vysvětlení a teorie. Jedna z nich, která nakonec zvítězila a ovládá dodnes evropskou vědu historickou, přisoudila Slovanům náhlý výskyt těsně po stěhování národů. To není příliš uspokojující. Ale víc skutečně nevíme. Snažíme se prokázat spojitost Slovanů s některým známým antickým

národem. Nejčastěji s Venety, ale byly i pokusy spojovat nás se Sarmaty, či Thráky. Někteří šli ještě dál. Jan Kolár neváhal spojovat Slovanů s Etrusky. I dnes se objevují různé teorie o tom, že Slované měli kdysi velkou říši a vyspělou civilizaci na Krétě, či v Egyptě. Tyto myšlenky jsou poslední dobou opět velice populární zejména mezi ruskými a ukrajinskými rodnověrci.

Řekové měli velkou civilizaci, o tom nikdo nepochybuje. Nyní jsou malým národem na okraji Evropy. Ještě před tisíci lety bylo Řecko naopak středem Evropy, bylo centrem západní civilizace, kultury a vzdělanosti. Dnes mají hlavně dluhy a musejí snášet rozmary z úřednického centra kdesi daleko na severu.

A dost. Řeknu Vám jednu věc. Je to vůbec důležité? Je důležité, zda jsme měli nějaké bohaté dějiny, jaké mají Řekové, nebo zda jsme byli třeba jen rolníci a otroci? Možná, že celá ta velká slovanská expanze proběhla jinak. Možná naši předkové, šikovní a pracovití rolníci ze severu byli žádanými otroky v bohatých městech na řeckém a římském jihu. Mohli tam být dovlékáni násilím a prodávání, podobně jako probíhal obchod s otroky v USA o 1400 let později. Ale mohli na jih pomalu po dlouhá léta odcházet více méně dobrovolně. Podobně jako dnes odchází miliony Slovanů za prací do Velké Británie a Německa. Je to zase jen teorie. Pravdu nejspíš nikdy nezjistíme.

Co je ale skutečně důležité, je to, že jsme zvítězili. Ať jsme byli čímkoliv, ať jsme měli velkou civilizaci, nebo ať jsme byli jen neotesaní barbaři ze severu, dnes žijí Slované v polovině Evropy. Nerozumíme si, ale naše jazyky jsou si blízké a stačí jen malé úsilí, abychom si porozuměli. Můžeme se navzájem učit nějaký slovanský jazyk. Ať třeba ruštinu, protože je to jazyk poloviny Slovanů. Nebo raději polštinu, či srbštinu a chorvatštinu? Nebo si to můžeme usnadnit pomocí modernizované verze staré církevní slovanštiny, kterou sestavil Vojtěch Merunka a která je, jak se ukazuje, srozumitelná napříč slovanskými národy bez učení.

Slované si své místo v Evropě obhájili. Mnohé naše národy měly ještě před 200 lety namále, ale dnes jsme tu, je nás mnoho a platí o nás to, co říkal Hérodotos, dovolím si parafrázovat: *“Slované jsou nejpočetnějším etnikem v Evropě, a pokud by se spojili, stali by se nejsilnější lobbistickou skupinou v Evropské Unii a přilehlém vesmíru.”* Dnes však nejde o to spojovat se a vytvářet velké říše. To dost možná ani nemáme v povaze. Jde o to společně prosazovat své zájmy, respektovat svou odlišnost a zároveň rozvíjet, co nás spojuje. Evropské heslo *“jednotní v rozdílnosti”* bychom si měli vzít za své a měnit Evropu tak, abychom na ni nemuseli pořád nadávat. Není důležité, jestli v té Evropě budou Britové, nebo nebudou. Vlastně není ani důležité, jestli v té Evropě budeme my, nebo nebudeme. Pokud budeme jen okrajem Evropské unie, asi nás takové členství naplňovat nebude. Ale budeme-li jednotní, budeme moci prosadit své představy. Nespojuje nás jen jazyk, ale i komunistické dědictví, zkušenosti s nesvobodou, národní útlak, nebo to, že jsme se nepodíleli na koloniálním řádění evropských států po světě. Naopak, sami se do jisté míry takovou polokolonií pomalu stáváme.

Jazyk je velice důležitá věc. Používáme ho celý den. Angličtina sice dobývá svět, ale v Indii se pomalu vrací k místním variantám hindi, na jihu USA vytlačuje angličtinu španělština a čtvrtina obyvatel této planety si vystačí se znalostí čínského písma. My Slované máme možnost se s malým úsilím domluvit jazykem, který je nám všem blízký. Můžeme v něm vyjádřit řadu věcí, které angličtina vyjádřit nedokáže. Může to být nesmírně zábavné, protože poznáváním slovanských jazyků poznáváme i naši mateřštinu. Nejprve se zalekneme, když zjistíme, jak se v Srbsku mrdá a v Polsku šuká, ale pak zjistíme, kde se ty naše hrubé vulgarismy vzaly a že to vlastně byla kdysi běžná slova.

A o nejstarším původu Slovanů necht' si každý myslí co chce. Kdo chce, ať je potomek Etrusků, kdo chce ať je potomek barbarů, kdo chce, ať je třeba potomek kanibalů. Beztak jsme směsí nejen slovanských genů a to, co nás drží pohromadě, je především naše kultura a náš jazyk. Mysleme na budoucnost.

Slovanské jazyky na úsvitu dějin

Dušan Polanský

dusan.polansky@seznam.cz

Cílem tohoto článku je poukázat na to, že teorie o masovém šíření slovanských jazyků v Evropě raného středověku, v době stěhování národů, se stává čím dál méně pravděpodobnou, že přibývá indicií, které tuto teorii napadají, zpochybňují.

Kromě pozoruhodných, zásadních dat z oblasti genetiky, týkajících se příbuznosti jednotlivých evropských populací a proměn struktury evropských populací v čase, kterým se věnoval článek Antona Perdiha v časopise Slovácká unie 2016/1, lze poukázat i na některé další poznatky z oblasti historických písemných pramenů, lingvistiky a archeologie.

Dnes již víme, na základě genetických studií, že v raném středověku nedošlo v Evropě k masovému stěhování národů, že pohyby kmenů, o kterých máme záznamy z pozdně antických a raně středověkých zdrojů, byly spíše pohyby vojenských, bojovných elit. Šlo obvykle o jednotky procent podílu migrujících lidí, vůči celkové populaci daného regionu.

Pokud v době stěhování národů došlo k rozšíření slovanských jazyků z menšího původního teritoria na polovinu Evropy, muselo se tak dít tím způsobem, že vládnoucí elity „vnutí“ většinové populaci svůj jazyk a potlačí jazyky původní. Což se stalo například u Maďarů, kteří obsadili Karpatskou kotlinu v 10. stol. n.l. Naopak u Bulharů se vládnoucí elity jazykově poslovanštily. V případě Anglie došlo k situaci „něco mezi“. Normané v Normandii během několika generací opustili svůj původní germánský jazyk ve prospěch francouzštiny. Poté, co dobyli Anglii, z pozice francouzsky mluvící šlechty výrazně ovlivnili slovní zásobu dnešní angličtiny.

Rozšíření slovanských jazyků vládnoucími elitami v raném středověku by muselo být extrémně úspěšné, úspěšnější než šíření latiny Římskou říší, s jejím rozvinutým písemnictvím a byrokracií. Úspěšnější, než šíření zmíněné maďarštiny, jejíž lexikon obsahuje desítky procent slov pocházejících z okolních, nepřibuzných jazyků.

Slovanské jazyky jsou homogennější, podobny jeden druhému více, než jazyky románské, germánské, keltské. Na územích slovanských jazyků nenacházíme stopy po nějakých předchozích jazycích. Ve vrcholném středověku se vynořuje výjimečně jednotná skupina jazyků na velkém teritoriu. Tak homogenní, že jazykovědci předpokládají existenci jednotného jazyka praslovanštiny ještě v letech 500 - 800 n.l.

Italský lingvista Mario Alinei, zastánce teorie paleolitické kontinuity jazyků v Evropě, tedy velkého stáří a stability indoevropských jazyků, upozorňuje na

rozpor mezi představou, že Slované v 6. století n.l. ovládli násilím původní populaci, vyhubili ji, či alespoň bleskurychle zničili stopy po předchozích jazycích na nově slovanských územích, a faktem, že Slované byli tradičními otroky Evropy raného středověku.

Ve většině západoevropských jazyků je podobnost slov Slovan a otrok, vycházející z latinského *sclavus*. Např. anglicky *slav* = slovan, *slave* = otrok. Což naznačuje to, že Slované východní Evropy byli snadnou, bezbrannou kořistí obchodníků s otroky. Těžko by bylo zotročovat kmeny které právě dobyly polovinu Evropy a pobily, či asimilovaly původní obyvatelstvo.

Ostatně Dušan Třeštík ukazuje, že český přemyslovský stát byl založen v 10. stol.n.l. jako firma na export otroků, Praha získala svůj statut významného města co by tržiště s otroky, kterými byli obyčejní zemědělci střední a východní Evropy, „porobený zemědělný lid“, exportovaný do západní Evropy a středomoří, typicky do arabského Španělska. Příjem z obchodu s otroky byl nejvýznamnější položkou příjmů přemyslovského „státního rozpočtu“ v 10. stol. n.l. V případě počátků českého státu tedy vidíme společnost slovansky mluvících otroků i otrokářů, nepodobnou dnešnímu novověkému pojetí národa.

Nejstarší písemné prameny, které zmiňují Slovary jsou následující:

Jordanes v *De origine actibusque Getarum* z roku 551 n.l. Slovary zmiňuje se jmény Venethi, Antes, Sclaveni.

ve *Vita s. Columbani* z let 639 až 643, je k dění před rokem 615 psáno "termini Venetiorum qui et Sclavi dicuntur" (území Venetů, kteří jsou také nazýváni Slovary);

ve *Fredegarii Chronicon*, napsané okolo roku 650, je k dění z let 623 až 631 napsáno "Sclavos coinomento Vinedos" (Slované, jmenovaní Vendi), "marca Vinedorum", "Walucus dux Winedorum",

v *Historia Langobardorum* Pavla Diakona okolo roku 783, se píše o určitém území před rokem 600 "Sclaborum provinciam" resp. okolo 625 "Sclavorum regionem". To území jsou tehdejší Korutany, Rakousko.

První slovanskou zmínku najdeme v 11. – 12. stol. na Ukrajině, kde Nestor, mnich Pečerského kláštera v Kyjevě, v letopise *Pověst' vremennych let* psal o Dunaji jako o výchozím bodu slovanského osídlení. Také napsal "Norici iže sut Slovene", k oblasti Ilýrie "tu bo beše Sloveni perveje".

Mario Alinei upozorňuje, že slavisté přehlíží důležitý fakt nesymetričnosti slovanského prostoru, přestože je dobře znám. Severní slovanské jazyky nejsou jednotné, ale dělí se na západní a východní, přičemž mají tyto dvě větve rozdílné podobnosti, shody, s jihoslovanskými jazyky. To lze vysvětlit jediné tak, že jihoslovanské jazyky byly dřívějším jádrem, ze kterého se vyvinuly severní větve, každá svým vlastním způsobem - západní versus východní. Tento poznatek je v rozporu s většinou výkladů o původu Slovanů ve východní Evropě.

Historik a archeolog F. Curta studiem byzantských zdrojů zjistil, že v okolí let 400 až 700 n.l. nedošlo na Balkáně k jakékoliv masové imigraci (kromě příchodu předků části dnešních Chorvatů a Srbů v letech 625 – 630 n.l.) Termín Slované považuje Curta za pouhou invenci Byzance.

Kvůli špatné ekonomické politice impéria se krajina v tomto období spíše vyliďňovala. Nejprve pomalu, po krizových letech 535 – 540 pak rychleji, takže po roce 540 nemohlo obyvatelstvo poloostrova udržet hranici na Dunaji. Postupně chudnoucí, vyvlastňovaní, zemědělci odcházeli buď do Soluně a Cařihradu, nebo na sever přes Dunaj, odkud později napadali Soluň a Cařihrad, nebo i částečně na severozápad na řídce osídlená území (v důsledku válek a infekčních chorob.)

Pak, po roce 540 n.l. začaly slovanské výboje přes Dunaj na Balkán, které byly loupežného charakteru. Curtova zjištění o tzv. "slovanské materiální kultuře", na kterou odkazují slovinští archeologové jako na důkaz o právě příchozích Slovanech, nemůže být z chronologického pohledu indikátorem slovanské imigrace na Balkán. Tato materiální kultura byla známá v dolním Podunají více než století před domnělým příchodem Slovanů a rozšířila se do střední Evropy. Na sever od Karpat se objevila až několik století po domnělém odchodu Slovanů odtud na jih.

Dle Pavla Serafimova (ve spolupráci s Giancarlem Tomezzolim) existují doklady toho, že starověká galština, kontinentální keltština, dokumentovaná nápisy z období 300 př.n.l. až 400 n.l. na území dnešní Francie, byla v kontaktu, mimo jiné, se slovanskými jazyky, minimálně na úrovni výpůjček.

Galsky dumno = tmavý, srv. česky temno. Galsky seco, česky sekat. Galsky acamno = skála, česky kámen. Galsky dervo = strom, česky dřevo. Asno = jasno, busu = pusa, ústa, sedlon = sedlo, mucuno = mokřina, močál, menekki = mnoho, derc = držet. Jedním z mnoha keltských bohů byla Meduna, bohyně medu a medoviny, dále Govanon, bůh kování, kovář. Bůh Ocelus, léčitel. Staroslověnsky celiti = léčiti.

Zajímavostí je, že mnoho z výše uvedených galských slov nemá svůj odpovídající protějšek, v (dnešních) ostrovních keltských jazycích - velštině, irštině, skotské gaelštině. Např. galsky acamno = kámen, skála, se velšsky řekne craig, či maen.

Odyssey Belchevsky, Makedonec žijící v Kanadě, si všímá toho, že dle online etymologického slovníku angličtiny, je zhruba 25% základních, běžných slov označeno jako neznámého, nejasného původu, nebo jako potenciálně prarománské, pragermánské, prakeltské slovo, ovšem bez přesvědčivé etymologie. Okolo 65% těchto slov může být vysvětleno slovanskými jazyky.

Zavedl termín konceptuální lingvistika, který se zabývá existencí „rodin“, shluků slov, se stejným kořenem a příbuznými významy. Slovanské jazyky jsou na tyto koncepty bohaté, přičemž jde často o koncepty odvozené z přírodních jevů.

Příkladem budiž shluk slov rod, národ, rodina, rodiče, porod, příroda, nebo koncept žití, bytí, vidění a světla. Slunce vytváří podmínky pro schopnost vidět, žít a existovat. Proto jsou vidění, žití, bytí funkcemi přírodního světla. Ve slovanských jazycích jsou příslušná slova strukturována a propojena jako jazykový koncept. Makedonsky sviti, viti, vidi, živiti, žiti, biti, bidi, česky světlo, vidění, žití, bytí.

Belchevsky se zabýval některými slovy v homérských eposech, tedy archaické řečtině, které se zdají být výpůjčkami ze slovanských jazyků, přičemž v moderní řečtině buď neexistují, nebo „stojí osamoceně“, bez funkčních vztahů, netvoří „rodinu“ slov. Příkladem takového konceptu je vzduch, duch, dech, vanout, dout, duše. V homérských eposech se vyskytuje kořen du - di a slova dusae - dusais - disai znamenající vydechnout, vypustit duši, udusit se.

Výraz pro oko v homérských eposech je okko. Online etymologický slovník angličtiny uvádí okko jakožto slovo řeckého původu, jednoduše proto, že se nachází v homérských eposech. Tento úsudek je ovšem nesprávný, protože řecké slovo pro oko zní mati a je neindoevropského původu. (Jiné řecké slovo pro oko, ophthalmos, je příbuzné velké skupině slovanských slov souvisejících se světlem, obeli - beli - belina = osvítit, projasnit (české bílý, bělina.)) Slovo oheň - ogan - ogon - ogono - ognoi - ogenj je také svázáno s okem, světlem. Když rozděláme oheň, vidíme. Oheň je pro nás jakýmsi „oknem“ prosvětlujícím svět.

Pokud nastane tma, je noc, praindoevropsky nokt. Tj. zápor ne + oko = noko, nok. Tento koncept je potvrzen klasickou řeckou mytologií, bohyní noci nyx - noks - nuks. V homérských eposech nukta = noc. Avšak řečtina nemá ne ve smyslu záporu. V řečtině slůvko ne znamená ano. Tudíž jméno bohyně noci nepochází z řečtiny, ale jde o slovo společné indoevropským jazykům. V moderní řečtině nihta, latinsky nocce, anglicky night, francouzsky nuit atp. Homérské slovo nokar ve významu spící nebo trávící noc, lze rozložit na nok + ar, znamenající noc + přípona ar ve významu aktivity, děláni, např. mlýn + ař = mlynář.

Perličkou je etymologie nabízená Belchevskym pro anglické slovo family = rodina. Online etymologický slovník angličtiny uvádí jako „sluhové v domácnosti“, z latinského familia znamenající sluhové, členové domácnosti, pomocníci v domácnosti, od latinského famulus = anglicky servant = česky sluha. Tímto etymologický slovník končí, slovo famulus explicitně označuje jako neznámého původu. Analýzu lze rozvinout s využitím slovanských jazyků. Slovo familia je jednoduchou složeninou následujících slov. Sfa - sfoja - sfoe = svá, svoje a milo - mila - milos = milé - milá. Zájmeno sva - sfa se vyskytuje rovněž v sanskrtu, nejen ve významu svůj, ale i příbuzný, přítel. Sva - sfa je také například v makedonštině součástí mnoha slov týkajících se pokrevního příbuzenství. Například sfekrva = tchýně, svá krev, srv. česky švagrová. Etymolog G. Curtius uvádí, že sfe (sfo, sfa) z homérských eposů se později mění na fe, ve.

Slova milia – milos – mili se také vyskytují v homérských eposech, hned v několika obdobích milia (= láska) - milos – omilia (= pomilovat) – mili – mele o'mele (= můj drahý). Jde o součást širokého konceptu, který dodnes patří slovanským jazykům mili – mil – milue – miluva – omilen – omilva atd. Tudiž Sfa + milia – sfamilia – s'familia – familia = naši drazí, milí.

Existuje několik tisíc krátkých nápisů v oblastech archaických kultur jihovýchodní Evropy a východního Středomoří, k jejichž interpretaci mohou posloužit slovanské jazyky. V některých případech přesvědčivěji, v některých méně přesvědčivě. Většina takových nápisů je z dob před naším letopočtem. Jde zejména o nápisy z předřímské severní Itálie: venetské a rétské, (starší) část nápisů v oblasti etruské. Dále lze zmínit messapské, starší frygické, či dokonce mínojské nápisy.

Při snahách o čtení a výklad těchto písemných památek jsou samozřejmě a pochopitelně využívány latina, řečtina, jazyky keltské, ale i germánské. Pokud někdo poukáže na podobnosti se slovanskými jazyky, bývá to zpravidla ignorováno, poněvadž slovanské jazyky jsou považovány za poměrně mladé a jejich výskyt v době hluboko před naším letopočtem by je učinil staršími, což by vnášelo problémy do široce přijímané chronologie vývoje rodiny indoevropských jazyků od praindoevropštiny k dnešním jazykům. Na této teorii pracuje historická jazykověda posledních 150 až 200 let.

Profesionální lingvisté se tomuto směru úvah téměř nevěnují. Většinou proto, že „vědí“, že jsou nesmyslné. Na základě malého objemu sporných dat nehodlají nabourávat mohutné, dominantní paradigma. V některých případech se nevyjadřují proto, že mají obavy z poškození vlastního renomé, ztráty kariéry.

Tento směr studia je v rukou nadšených amatérů, kteří se objektivně dopouštějí chyb a jsou tak snadno napadnutelní. Nejvýznamnějším jménem mezi zastánci „slovanských“ verzí výše uvedených archaických písemných památek je Slovinc Matej Bor. Jako jeden z mála nebyl ryzí lingvistický amatér, měl magisterské vzdělání v oboru slavistiky. Jeho práce s venetskými nápisy na bázi znalosti slovinských dialektů je vnitřně konzistentní, nebyla nikým přesvědčivě rozporována, „rozcupována“. Zaslouží si postavení alternativního výkladu k mainstreamu, přesto je důsledně ignorována. Pokud vím, jediným profesionálem, který se o ní vyjádřil pozitivně, byl Američan Charles Bryant-Abraham. Jinak jeho práce, z výše uvedených důvodů, jakoby neexistuje.

U nás se tohoto tématu dotkl divoký amatér Antonín Horák, jehož mnohé názory jsou fantaskní, jeho práce se starými texty nedosahuje úrovně a konzistence Mateje Bora, přesto jsou některé body jeho práce velmi pozoruhodné, například čtení Novilarské stély, na svou dobu výjimečně dlouhého textu.

Frekvenční analýza hlásek, porovnávající různé jazyky, ukazuje, že výše uvedené archaické jazyky jsou bližší slovanským jazykům, než latině a řečtině. Dle frekvenční analýzy jsou staroslověnština, slovinština, předřímská

venetština, tocharština, stará frygičtina a messapština odvozeny z jednoho zdroje, zatímco italské jazyky – latina, oština a umberština, odvozeny z jiného zdroje. Přičemž jde ve všech případech o indoevropské jazyky, víceméně příbuzné.

Zdá se, že bude třeba poupravit pohled na úsvit dějin ve východní polovině Evropy a možná i redefinovat pozici slovanských jazyků v rámci indoevropské rodiny.

literatura

- PERDIH, Anton. *Izvor Slovencev in drugih Evropejcev*. Ljubljana: Jutro, 2016. 256 s. ISBN 978-961-6746-93-9.
- ALINEI, Mario. Interdisciplinary and linguistic evidence for Palaeolithic continuity of Indo-European, Uralic and Altaic populations in Eurasia, with an excursus on Slavic ethnogenesis . *Journal Quaderni di Semantica* 24, 2003. s. 187-216. http://www.continuitas.org/texts/alinei_interdisciplinary.pdf
- SERAFIMOV, Pavel a Giancarlo Tomezzoli. *Slavic influences in the ancient Gaul*. Proceedings of the Eighth International Topical Conference Origin of Europeans. Ljubljana: Jutro, 2010. ISBN 978-961-6746-47-2.
- BELCHEVSKY, Odyssey. *Proto Slavic Roots of the European Languages were analyzed and confirmed with a new Methodology/Principles of Conceptual linguistics and Their Nature-Based Evolution*. Proceedings of the Eighth International Topical Conference Origin of Europeans. Ljubljana: Jutro, 2010. ISBN 978-961-6746-47-2.
- CURTA, Florin. *The Making of the Slavs*. New York: Cambridge University Press, 2001. 463 s. ISBN 978-113-9428-88-0
- ŠAVLI, J. a M. Bor a I. Tomažič. *Veneti First Builders of European Community*. Wien: Editiones Veneti, 1996. ISBN 0-9681236-0-0

Projekt Slovanskej únie "Slovanská kultúrna diplomacia" ako nástroj zachovania slovanskej identity

doc. PhDr. Natalia Alexandrovna Bondarenko, CSc.

Moskovský inštitút otvoreného vzdelávania

Anotácia

V článku sa analyzujú nové sociokultúrne javy v Čechách a v Rusku, a to v projekte „Slovanská kultúrna diplomacia“. Tento projekt je zameraný na zachovanie a rozvoj slovanských jazykov a kultúr, národnej identity v období globalizácie.

Kľúčové slová

identita, slovanská vzájomnosť, slovanská kultúrna diplomacia

Predstavenie problému

V XXI. Storočí sa ľudstvo stretlo s novými javmi : vzrastajúcou globalizáciou, informačnými revolúciami, migračnými prúdmi, ktoré kardinálne zmenili národné zloženie štátov a iné. V týchto podmienka stojí pred národmi ostro postavená otázka o zachovaní identity, záchrane národných jazykov a kultúr.

Projekt „Slovanská kultúrna diplomacia: analýza, stratégia a taktika v budúcnosti“, (1) ktorý vznikol v česko-moravskej Slovanskej únii, obsahuje dôležité smerovania v oblasti zachovania jazykov a kultúr slovanských národov, ktoré sú dôležitou súčasťou nielen európskej, ale aj svetovej kultúry. Poukazuje sa v ňom na to, že plnohodnotné poznanie sa neurčuje len praktickou potrebou, ale dôležitý je aj veľký potenciál informácií, ktorý zabezpečuje duchovnú zrelosť predovšetkým mladého pokolenia, jeho svetonázorový potenciál, ktorý je hlavnou súčasťou identity každého človeka.

Slovanská kultúrna diplomacia – teoretický aspekt

Základné tézy projektu „Slovanská kultúrna diplomacia: analýza, stratégia a taktika v budúcnosti“ predstrel vo svojom článku predseda Slovanského zväzu doc. Vojtech Merunka. Poukázal na nasledujúce negatívne javy, ktoré sa uskutočnili na konci XX. a zač.-XXI. storočia: rozpad Juhoslávie, Československa, Sovietskeho Zväzu, tragické udalosti na Ukrajine a iné.

Podľa neho, procesy globalizácie a liberalizácie v XXI. storočí brzdia rozvoj identity Slovanov. Preto je pre novú historickú realitu potrebné určiť iné stratégie a smerovania na zachovanie slovanského sveta.

Pripomením, že sa Slovania neraz nachádzali pred výberom „byť, či nebyť“. Začiatkom XIX. storočia sa objavili tendencie štáto-národnostnej asimilácie zo strany nemeckej buržoázie a maďarskej šľachty vo vzťahu k slovanským národom. (prví panslovania boli v XVI. a XVII. storočí : Jurij Križanić, Mavro Orbini, Vinko Pribojević, ktorí v slovanskej vzájomnosti videli instrument ochrany ohrozených juhoslovanov proti Turkom).

Myšlienka slovanskej vzájomnosti vznikla v tomto období a bola zameraná proti týmto javom. Aj keď bola politicky slabá, v národnooslobodzovacom hnutí hrala dôležitú „obrannú a mobilizujúcu úlohu, predovšetkým v českom a slovenskom národnom obrození“ (2) Tomu predovšetkým pomáhala vedecká činnosť v oblasti slavistiky J. Dobrovského, J. Jungmana, P. J. Šafárika iných. Podporu svojich predstáv o úlohe slovanstva našli v humanistickej historicko-filozofickej koncepcii I. Herdera.

Termín „Slovanská vzájomnosť“ vošiel do historickej lexiky po publikovaní traktátu J. Kollára „O literárnej vzájomnosti medzi kmeňmi a nárečiami slovanskými“ (v r.1836 v češtine, v r. 1837 v nemčine). Vedec sa sústredil na program slovanskej kultúrnej vzájomnosti a jeho uskutočnenia, ako prostriedku, ktorý je najväčšou nádejou na ochranu slovanstva pred rozdelením, na upevnenie a rozvoj. Tento program sa stal stimulom rozvoja národnej kultúry a stal sa základom na výmenu kultúrnymi hodnotami. Táto myšlienka je v súčasnosti nepochybná. (3)

Keď sa vrátíme k projektu „Slovanská kultúrna diplomacia: analýza, stratégia a taktika v budúcnosti“, je dôležité zdôrazniť tvrdenie o zachovaní a rozširovaní slovanských jazykov, popularizácii bohatého historicko-kultúrneho dedičstva Slovanov, predovšetkým medzi mládežou. Taktiež sú dôležité vedecké a kultúrne kontakty medzi vedcami rôznych krajín.

Nemôžeme nesúhlasiť s myšlienkami doc. Merunku o tom, že sa po druhej svetovej vojne slovanské národy nachádzali v tábore socializmu, ktorý bol v určitom zmysle „odporcom neslovanského Západu“. Aj napriek tomu dochádza k rozvoju slovanských jazykov, ktoré boli súčasťou jednotného európskeho kultúrneho priestoru, začali svoju činnosť, alebo pokračovali vedecké a kultúrne kontakty nielen medzi Slovanmi, ale aj západnými vedcami.

V súčasnosti pozorujeme opak : rodné jazyky Bulharov, Čechov, Slovákov, Srbov, Chorvátov sú skôr exotickými, nakoľko hlavné miesto medzi jazykmi v medzinárodnej komunikácii sa udeľuje západným jazykom (anglickému, francúzskemu, nemeckému, talianskemu a i.).

Preto je v súčasnosti podľa mienky autora dôležitá úloha. Tou úlohou je, hlavne medzi mládežou neslovanských národov vo väčšej miere šíriť slovanské jazyky, šíriť vedomosti o svojbýtnej kultúre národov slovanského sveta. K tomu je potrebné používanie SMI – internet, TV a iné.

Slovanská kultúrna diplomacia – praktický aspekt

Môžeme poznamenať, že iniciatívy o popularizácii vedomostí o slovanskom svete existovali aj v iných krajinách. V roku 2006 boli autorom článku Štátneho inštitútu ruského jazyka A. S. Puškina rozpracované špeciálne kurzy pre študentov bakalárskej formy štúdia, ktorí študovali podľa programu : „Rusko a zahraniční Slovania: filozofický a historicko- kulturologický aspekt vzájomných súvislostí“, „Dialóg slovanských kultúr“, „Ruská téma v kultúre Slovanov“, „Vzájomné súvislosti slovanských kultúr“, „Kategória pekného v kultúre Južných a Východných Slovanov“ (obdobie stredoveku). Spoločným cieľom týchto kurzov je nielen rozšíriť obzor študentov o svojbytnú kultúru, ale aj ich odraz v „histórii vzájomných vzťahov“ Ruska a slovanských národov v rôznych historických obdobiach.

Keď sa dnešný ruský študent stretol s dôležitými javmi rusko-slovanských vzťahov, odhaľoval neopakovateľnú kultúru slovanských národov, no stal sa aj súčasťou tohto veľkého slovanského spoločenstva. Odhaľoval menej známe stránky svojej vlasti, ktorej história je prepletená známymi menami: Bielorusa Simeona Polockého, Čecha Eduarda Nápravníka, Poliakov Jána Čerského a Bronislava Pilsudského, Slováka Dušana Makovického a mnohých iných.

O tieto kurzy začali prejavovať záujem aj študenti iných národností – študenti z Moldavska, Rumunska, Číny, Srbska, Čiech a Slovenska, Vietnamu, Maďarska. Kurzy im pomáhajú lepšie spoznávať Rusko. Jeden príklad z praxe : čínsky študent prišiel na moju prvú vyučovaciu hodinu a odmietol navštevovať moje prednášky. Oznámil mi, že prišiel študovať ruštinu a Slovania ho nezaujímajú. Napriek tomu niekoľkokrát prišiel, počúval spolužiakov, pozrel si filmy českých, poľských a srbských autorov. Napísal záverečnú prácu „Puškin v Čechách“ a po ukončení kurzu povedal: „Vďaka vášmu odbornému kurzu som začal lepšie chápať Rusov“.

Chcela by som povedať aj o jednej iniciatíve, ktorá pomáha žiakom a študentom v zoznamovaní sa s kultúrou iných slovanských národov. Je to súťaž „Srbsko v mojom srdci“, ktorá je organizovaná za podpory Veľvyslanectva Srbskej republiky v Ruskej federácii od roku 2010. Až do dnešného dňa počet účastníkov dosiahol počet okolo 500 ľudí z rôznych miest Ruska : z Belgoroda, Barnaula, Dolgoprudneho, Kostromy, Moskvy, Sankt-Peterburga, Riazani, Stavropol'a, ale taktiež z mesta Gomel' v Bielorusku. Študentom z MGU a SPBU, ktorí študujú srbský jazyk, bola ponúknutá nominácia na - preklad zo srbského do ruského jazyka.

Pripomeniem, výučba cudzieho jazyka je už štandardnou súčasťou učebných plánov škôl. V roku 1993 Súkromné slovanské gymnázium v Bratislave ako prvé na Slovensku zahájilo výučbu slovanských jazykov (súčasne s aktívnym zvládnutím dvoch západných svetových jazykov: anglický jazyk francúzsky jazyk španielsky jazyk nemecký jazyk) aktívne komunikovať aj jedným zo

slovanských jazykov (chorvátsky jazyk, ruský jazyk, poľský jazyk). Študent by mal chápať cudzí jazyk ako znak národnej a individuálnej identity, poznať kultúru vlastnej krajiny prostredníctvom iných kultúr a civilizácií, osvojiť si normy správania sa a spoločenské konvencie krajiny, jazyk, ktorej sa učí.

Štúdium jazyka vnímame ako prípravu pre potreby reálneho použitia v praxi obchodu a turistického ruchu. Okrem aktívneho zvládnutia jazyka získava absolvent kultúrno-spoločenský prehľad o súčasnosti a histórii príslušnej krajiny.

Toto všetko je podľa môjho názoru jasným potvrdením významu projektu „Slovanská kultúrna diplomacia“ v popularizácii dedičstva Slovanov a zachovania národnej identity.

Svezki Lva s kavou

Michal Swat

wlcpelasank@gmail.com

Dnes žijemo v takom vrěmeni, že slovjanoljubec mogl by se zasmutiti. Istinno, imajemo dobu v kojej možno jest pomysliti, že čěla naša moderna kultura i vsekake jej prvēstki krěpkim tokom a širokimi volnami tečut nam od Zapada i Ameriki ili iduč podle Kitaja. Ako by onoj neščestny slovjanoljubec pijuč čašku kavy imal tako mračne mysli v svojoj slovjanskoj mysli, ona čaška kavy mogla by mu prjamo v lice kriknuti živym glasom slovjanskogo odčajanogo žaljenja. Ako li kava byla by s mlěkom, mogla by razkričati se dvojno.

To vse hvala tomu, ibo točno 333 lět nazad skupščina poljskih vojinov vidžuč turečske měški so sěmenami kavy ne odmětnula jih na směti kako jědy veljbludam.

Sobieski blagoslavi vojska podčas vienskoj sěče, obraz Juliuša Kossaka (1871)

Tým čitateľjam, ktore ješče ne ugadili ob čem pišu, skažu: da, bitva vienska, ili poběda pod Vienoju, kako kto si hoče. Vítězstvo nad turečskimi vojskami jest glavno znano kako poběda poljsko-austrijačska. Ale jednako možno by bylo skazati, že to bylo vitezstvo velikoju čestju slovjansko. Trěba pamětati, že onogdy na ozemjah Poljsko-Litovskoj Unije domovilo mnoho inyh narodov, napr. Rusyni a velikoju čestju polkov poljskoj armije byli kozaki iz Zaporoža. Kozaki iz Zaporoža v onym vrěmeni byli slovjanskim směsem poloviny narodov světa.

Bez toho slovjanskogo prinosa mogli bysmo toliko govoriti ob vienskom razgromě, ibo iz 18 tysečev zaščitnikov Vieny poslē dvu mesecu turečskoj obsady ostalo samo 5 tysečev, a grad byl medlo zahvačany.

Vojsk Poljsko-Litovskoj Unije bylo menje neželi vojsk avstrijačsko-němečskich (27 tysečev slovjanskich, 38 tysečev germanskich), ale važna byla jih jakost.

O tom govori napriměr povědka, suglasno s koju Kara Mustafa izslal Janovi Sobieskomu sěme maka, aby objaviti jemu kolikost svojih vojinov. Kako odpovědj Sobieski izslal Karě zrno peprca, znakom, že jeho vojini sut može byti menšuju kolikostju, ale težeje jest jih ugryzti.

Blagodare surabotě onyh ljudij iz raznyh zemej možno bylo v dva dnja přeměstiti gustym lěsem vienskim 27 tyseč vojska (v čem 14 tyseče konnice, i 26 kanonov po čestjah), a pak učiniti največši v historiji napad kavalerije, ktory dopustil pobědu vienskoj sěče toliko 30 minutami i stopnutje muslimskoj expanzije do Evropy na mnoho stolětji. Može byti, že bez pomoči vojsk kralja Jana Sobieskogo, imenovanogo "Lvom Lechistana" dnes by ne bylo kultury Zapada.

Na žalost, ona poběda ne byla dobro ocěnjena ni avstrijačsko-němečskimi soveznikami ni dobro izkoristana ot strany poljskoj.

Austrijski cěsar Leopold I. ne hočel navet sjeti šapku ni přěd synom poljskogo kralja ni kogda klanjali se mu horugve poljskogo vojska, a do Vieny došli dvě procesiji vojsk: jedna Leopolda i vtora Sobieskogo.

Zajmlive jest takože, že zapad Evropy tako malo znal kulturu jejnogo osrědka a iztoka, že austrijaki ne znali odličiti Poljakov so "podobrinymi" glavami ot Kozakov s oseledcami i od Tatarov iz Krymu, i Francuz Pjotr Lorraine mněl, že oružje poljskich husarov jest prosto někaki tip kuhnjenogo bodca.

Žalj, zatože dnes pravdopodobno boljšost ljudij ne znae, že kava, koju vsekakodenno pije, byla razslavjena v Europě člověkom, ktory se zoval Jerzy Franciszek Kulczycki. Toliko on imal pomysl, aby vožmuti měški s divnymi sěmenami a otvoriti prvu kavarnju v Vieně, gde nošuč turečsko oděnje podaval svoj izmysl – kavu s medom, i Kulczycki se stal slavný v Vieně.

Do dnes traja razprava kakoj narodovosti byl Kulczycki. On sam, v svojich tekstov govoril, že jest Poljakom, ale rodом byl pravoslavny Rusyn, i za to suglasno

s ukrajinskoju istorijeju mogl byti jedino Kozakom, ale jest problem, jerbo Srbi uže našli teoriju, že prišel iz Srbije itak pravdopodobno byl Srbom...

Viena, pametnik kozaka Kulczyckogo i kavy na ulici Kulczyckogo

Pravdopodobno hvala vienskoj pobědě, sějma mojego děda a mnogo inyh v vrěmeni komunističnoj bědy mogli jěsti vsekakodenno kartofli ibo přěd Vienu Poljska byla državoju, gde ljudi jedli glavno krupu, jedino potom nastupilo ih razširjenje.

Ale najprvo važnym jest fakt, že hvala slovjanskoj pomoči v godině 1683, historija a kultura Evropy mogla se dalěje razvijati i stati taka, kaka jest dnes, čto daje nam veliki v njej uděl.

Itak, ako li čitatel po pročitanju tutogo texta načel by něgde slyšati, že slovjanske narody ne imali nikakogo učestja do kulture Evropy, vsegy znakom soprotivjenja može sebě naděti kravatu (kravata jest hrvatsko oděnje) i uvariti čašku vkusnoj črnoj kavy, najlučše s mlěkom, ibo tu kombinaciju kozak Kulczycki takože izmyslil.

Rusko a Evropa, vzpomínka na Masaryka

Ing. Petr Bolf

Slovanská unie z. s.

Čeští národovci v 19. století "jemně" upravovali české dějiny. Aby obstáli v konkurenci s těmi Německými (také notně přibarvenými), aby dodali národu národní hrdost, aby národ vůbec stvořili (jinak bychom dopadli jako Irové, kde se Angličanům povedlo téměř zničit irský jazyk a Irové se ho mezi světovými válkami snažili dosti kontroverzně, až "násilně" obnovit, vštípit ho anglicky mluvícím žákům základních škol).

Masaryk měl kvůli svému výkladu dějin konflikt s Pekařem, proběhla velkolepá debata o smyslu českých dějin. Masaryk sám velký humanista se snažil přesvědčit z popela vstávající český národ, že od časů Jana Husa probíhá v naší zemi, našem národě, kontinuální humanizační proces, vesměs sabotovaný zvenčí. To je samo o sobě hloupost. Husitské války 15 let po upálení mistra Jana Husa nejspíš byly více oboustranným vražděním a rabováním, než spravedlivým bojem za Husovy ideály. Na Bílé Hoře šlo většinou o moc a prospěchářství různých lokálních mocipánů, než o to, aby Komenský nemusel emigrovat a mohl budovat moderní a ušlechtilé školství. Navíc v řadách českého stavovského vojska, i v čele celého stavovského povstání, bylo mnoho českých Němců. Ale tohle Masaryk věděl. Byl to člověk velmi vzdělaný, a také kritický. Při své cestě po Rusku, podobně jako Karel Havlíček Borovský, velice bystře vystihly problémy Ruska. Krom toho Masaryk popisuje i své rozpory s L. N. Tolstým, který se o změnu poměrů v Rusku zasazoval.

Kromě Masaryka jsme měli celou řadu snílků, fanatiků a poblouznilců, kteří vymýšleli všemožné teorie, falšovali rukopisy, či násilně čistili jazyk a vytvářeli nová, nesmyslná slova. Na mnohé z nich se zapomnělo, někteří zůstávají jako šrámy hanby na našich dějinách.

Podobně to mají i jiné národy. Angličané, když viděli, jak úspěšně vládou polovině světa, budují průmysl a vymýšlejí nové a nové vynálezy, dospěli k přesvědčení, že nesou "Břemeno bílého člověka" a mají vést a učit (nejen) obyvatele Indie (to je ta země, kde budovali chrámy a kanalizaci v době, kdy Angličané běhali polonazí s lukem po lese, na to se však zapomnělo). Němci o něco později břemeno bílého muže přetvořili v holocaust.

Rusko je v mnoha ohledech nemocná země. Je veliké, cítí se (po staletí) nedocenené. Elity se odnárodňují a utíkají ze země. Hlasu se často dostává šarlatánům a poblouznilcům. Přitom Rusko, ač bylo vždy na okraji evropského prostoru, mělo své velikány, kteří výrazně přispěli rozvoji evropské a světové vědy a kultury.

Nedůvěru Ruska k západu podporují tři věci. Velké schizma, Napoleonské války a Drang nach Osten. Rusko téměř zcela minul onen humanizační proces, který probíhal v Evropě od renesance, přes osvícenství až po dnešek. Rusko je poslední evropská imperiální velmoc. V Evropě, té západní části, se po šoku z druhé světové války začal stavět "společný evropský dům" míru, lásky, volného obchodu a přátelství. Na budování moderní Evropy se podíleli i méně pošpinění členové NSDAP, kterým bylo možno odpustit, a neměli přímou vinu na zločinech. Co dělala Francie, Velká Británie a Holandsko v době, kdy zhrození z druhé světové války budovali mírovou Evropu? V Africe, Indii a Indočíně vraždili místní obyvatelstvo a bojovali za udržení svých panství.

Rusko tohle všechno vnímá po svém: "*Vy nás budete poučovat o tom, co můžeme dělat na Krymu, v Čečně, na Donbase? Vy můžete a my ne?*" Pořád dokola. Spirála se roztáčí a co bude na jejím konci? Další konfrontace Západu s Ruskem? Proč? V době, kdy se na jihu znovu vzmáhá "Osmanská říše", která má k evropským ideálům o několik světelných let dále, než věčně autoritativní Rusko? A Turci dnes nemusí dobývat Vídeň, již tam jsou.

Proč nefunguje spolupráce Západu a Ruska? Dost možná jsou ruské představy pro západ nepřijatelné, možná se západ chová vůči Rusku příliš nadřazeně, možná západ pořád nese svůj úděl Bílého muže. Pardon, *gender correct* i úděl bílé ženy, úděl multikulturní ženy a úděl multikulturního muže, a také úděl celé multikulturní LGBT komunity a ...

V Rusku žije 140 milionů obyvatel. Mezi nimi je spousta rozumných, vzdělaných lidí. Možná ne hned, ale během dvou, tří generací mohou z Ruska vybudovat to, oč Rusko usiluje od časů Petra Velikého - moderní evropský stát. Konfrontací západu s Ruskem ženeme Rusko k nacionalismu, dostává se hlasům poblouznilců a šarlatánů. Na obou stranách pomyslné barikády.

Otevřeme hranice s Ruskem, otevřeme západní univerzity ruským studentům a ruské univerzity západním studentům, aby se mohli vzájemně poznávat. Obchodujme spolu. Poznávejme vzájemně naši a jejich kulturu. Ignorujme ruské nacionalisty a západní rusofoby. Je Putin zlo? Dělá Putin špatné věci? Pokud ano, musí si to Rusové vyřešit sami a k tomu potřebují umět porovnat poměry u nich doma a v západní Evropě. Tak jako Masaryk a Havlíček Borovský kdysi poznali poměry v Rusku a pochopili, že záchrana všeho slovanstva pod vládou ruského cara je pošetilost. Budoucnost Evropy není v tom, že do našich měst nastěhujeme miliony mohamedánů. Ale v tom, že budeme trpělivě hledat společné kořeny mezi Východem a západem, které kdysi dávno rozdělilo Velké Schizma. Ono to Velké Schizma nemá jen náboženský význam, kvůli němu západ vyplenil hlavní křesťanské město Konstantinopol a později ho nechal padnout do rukou Turků, kvůli němu se ještě nedávno vraždili lidé na Balkáně.

Ruské agenty a ruskou propagandu zničí jen jediná věc. Když se jednoho dne probudí a zjistí, že je vlastně nikdo nepotřebuje, protože mezi Ruskem a zbyt-

kem Evropy panují normální sousedské vztahy. O společné Evropě od Lisabonu po Vladivostok mluvil ještě v roce 2013 Radosław Sikorski. Majdan v Kyjevě a jednostranný pohled na věc ze strany EU vše změnil. Je potřeba obnovit důvěru mezi východem a západem a také notná dávka empatie. Na obou stranách. Přitom EU má za sebou už jednu velkou politickou chybu. V době války v Jugoslávii se také státy EU přiklonily více na jednu stranu a válečný požár tak hasily benzínem. Následky jsou cítit dodnes. Bosna a Hercegovina je de-facto okupovanou zemí. EU z ní zamýšlela vybudovat moderní multietnický stát, jakési balkánské Švýcarsko. Dnes je Bosna a Hercegovina jednou z nejchudších zemí byvší Jugoslávie. Evropský komisař byl z toho zklamán. I v tom bombardovaném Srbsku se žije o něco lépe. A přesto neváháme podporovat ukrajinské oligarchy jen proto, že se momentálně hlásí k evropským hodnotám, ačkoliv morálně se neliší od těch, kteří se hlásí k bývalému prezidentovi Janukovyčovi, či k Rusku.

Hej, Slované!

Darja Belskaja

pamětnice obnoveného všeslovanského sjezdu v Praze v roce 1998

Hej, Slované, ještě naše slovanská řeč žije... zpívá se v naší Slovanské hymně. Ano, zatím ještě žije, ale jak dlouho ještě bude žít? Když pozoruji některé pány i dámy, jak si na slovanském hnutí ohřívají svoji zatuchlou polívčičku, tak jejich choré jednání nelze nazvat jinak, než jako nechutné politikaření, které napomáhá nepřátelům a znemožňuje naše sjednocování, tak budoucnost vidím černě.

Pamatuji si dobře naše nadšení při přípravě Všeslovanského sjezdu, který se konal v roce 1998, jehož duší byl profesor Břetislav Chvála a nemálo se o něj zasloužil i spisovatel a historik Alexej Pludek, jehož Slovanská unie spolupracovala se vznikajícím Slovanským výborem ČR. Někomu to asi moc vadí.

Slovanské hnutí si dnes přisvojují noví pochybní hrdinové, kteří vystupují jako vysocí kozáčtí oficíři a podepisují se všemožnými akademickými tituly, u kterých je dokázáno, že nejsou pravdivé. Stačí jim si založit nový spolek s úderným názvem, někde pořídit kozáckou uniformu, mít dost drzosti a umět hodně lhát. Jsou to aktivní členové komunistické strany a zároveň mají plná ústa slovanství, hrají si na pravoslaví, a řeční i dostávají diplomy za spolupráci od kohokoliv, kdo jim poskytne prostor, třeba od mormonů a scientologů nebo od katakombálních odpadlických sekt.

Duševně zdravého člověka tenhle jedovatý mix odpuzuje, ale jejich poskokům z řad plukovníků bývalé ČSLA ve výslužbě postižených stejnou chorobou to imponuje a považují je za slovanské hrdiny ze síně slávy. Je záhadou, že jim ten hejslovanský guláš prochází. Vypadá to, že jsou jen loutky na špagátě, se kterou si nějaký dobře utajený principál manipuluje, jak chce. Jeho hejslovanské loutky potom propagují cokoli, například obdiv k nacistické ideologii za to, jak se nacistům dařilo „pořádně zatočit“ se Židy, což by prý bylo potřeba učinit i v Rusku. Hejslovanský předseda jednoho moskevského spolku o tom dokonce píše knihy. Do svého politikaření bohužel zatahují i lidi, kteří o těchto všech věcech nemají tušení a než stihnou prozřít, jsou s nimi namočení. Už se namočil i Mezinárodní slovanský výbor.

A jaké by z toho mohlo vzejít ponaučení? Tito hejslovanští hoši by se ve svých myšlenkách měli dopracovat až do raného úsvitu Slovanstva, zamyslet se nad jeho pravou podstatou. Vzpomínám si na našeho přítele a spolupracovníka z Bělehradu, profesora a historika pana Vladimíra Jankoviče. Jako vědec dobře znal slovanské bohy a uměl na toto téma poutavě vyprávět. Měla jsem možnost s ním často na toto téma povídat a jsem přesvědčena, že víra našich předků má něco do sebe. Do roka se slavilo osm svátků. Z těchto svátků bych výše vzpomenutým hejslovanům nejvíce doporučila Zimní slunovrat (předchůdce Vánoc). Při jeho oslavách s extatickými tanci si lidé ze svých hlav dostávali ukryté běsy, aby se

mohli očistit a v klidu přežít zimu. Potom bych doporučila vyjít si při jarní rovnodennosti s průvodem vynášejícím symbol všeho zlého, bohyni smrti Moranu. Ta se pak shodí ze skály nebo do vody, aby s ní odplavalo veškeré zlo a mohli se přivítat božské síly jara – Jarovít a Vesna.

Když se však nad tím zamyslím, dochází mi, že tito hejslované a jejich poskoci, i kdyby se utancovali až k smrti, stejně by jim to nepomohlo, běsové tam zůstanou. Nám však zbývá víra, že nám nad nimi pomůže zvítězit slovanský bůh hromu a síly Perun, který si s nimi poradí.

Nakladatelství Lukáš Lhoťan

Nakladatelství Lukáš Lhoťan (www.lukaslhotan.cz) existuje od roku 2011 a vydalo již 16 titulů, především na téma náboženství a historie. Do konce roku 2017 je naplánováno vydání dalších pěti titulů, které se nyní nacházejí v přípravě. V současné době se dokončuje vydání dvou zásadních knih:

1. První knihou je dílo profesora Jana Bohuslava Miltnera o životě významného českého šlechtice s názvem *„Hrabě Kaplíř, obránce Vídně proti Turkům roku 1683“*.
2. Druhým dílem je sbírka textů česko-francouzského emigranta před komunismem a historika Martina Janečka, který popisuje historické a náboženské souvislosti dnešní společenské krize v Evropě.

Nakladatelství plánuje v dlouhodobém horizontu spolupracovat se Slovanskou unií a znovu vydat knihy autorů věnujících se nejen náboženským či historickým tématům, ale i díla filozofická, se zaměřením na slovanství, křesťanství a přínos Čechů, Moravanů a Slezanů světu.

V současnosti nakladatelství čerstvě vydalo knihu *„Obrana Vídně při obléhání Turky 1683“* česko-německého profesora Bena Imendörffera.

Konference T. G. Masaryk a 95. výročí tzv. Ruské pomocné akce

Irena Dzjubová

Všekozácký svaz českých zemí a Slovenska

Dne 20. září se od 14h pod záštitou místopředsedy Senátu Parlamentu ČR pana Ing. Zdeňka Škromacha ve Frýdlantském salónku Senátu Parlamentu ČR konala mezinárodní konference na téma "T. G. Masaryk a 95. výročí tzv. Ruské pomocné akce". Konferenci odborně připravil Všekozácký svaz českých zemí a Slovenska, z.s. ve spolupráci s Koordinační radou ruských krajanů v České republice z.s. a Ruským střediskem vědy a kultury v Praze. Konferenci zahájil ataman Všekozáckého svazu pan Mikhail A. Dzyuba a vladyka Kirill, Metropolita Stavropolský a Nevinnomyský, který je předsedou synodálního výboru Ruské pravoslavné církve Moskevského patriarchátu pro spolupráci s kozáctvem.

V prvním bloku vystoupili se svými odbornými přednáškami paní PhDr. Lenka Kločková a PhDr. Helena Nováčková z Národního archivu ČR, paní PhDr. Dana Hašková za Slovanského ústavu Akademie věd ČR, v. v. i., paní Mgr. Anastázie Kopřivová, externí specialista, NK ČR Slovanské knihovny, paní Zoya Barbarunová, nezávislý odborník, pan Mgr. Ján Novák z Pravoslavné církve Českých zemí a Slovenska, pan JUDr. et Mgr. Stanislav Körner, externista Katedry historie FF Univerzity J.E.Purkyně a paní Mgr. Adriana Kokuňková, potomek kozáckých emigrantů. V druhém bloku po přestávce se svými odbornými přednáškami vystoupili pan doc. Ing. Vojtěch Merunka, Ph.D. ze Slovanské unie z.s., pan PhDr. Emil Voráček, DrSc. z Historického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i., paní Doktorka historických věd Maria A. Vasiljeva z Domu ruského zahraničí A Složenici-na, pan Mgr. Ján Pilko, PhD. z Pravoslavné bohoslovecké fakulty Prešovské univerzity. Pan ataman Mikhail A. Dzyuba v závěru konferenci udělil účastníkům konference a vzácným hostům pamětní medaile k 95. výročí tzv. Ruské pomocné akce T. G. Masaryka. Po konferenci se v prostorách Senátu Parlamentu ČR ještě konal malý koncert uměleckého souboru Kozáci Vltavy pod uměleckým vedením pana Viktora A. Bytcheka.

pamětní medaile k 95. výročí Ruské akce

Kozáci a „Ruská pomocná akce“ (1921)

JUDr. et Mgr. Stanislav Körner

Všekozácký svaz českých zemí a Slovenska

Základní historické milníky

V důsledku únorové revoluce v Rusku roku 1917 abdikuje imperátor Vší Rusi car Nikolaj II. a moc v zemi přebírá tzv. Prozatímní vláda, která se snaží Rusko směřovat k demokratické formě uspořádání státu a jeho institucí. Tento proces však přerušuje „Velká říjnová socialistická“ revoluce v říjnu téhož roku, kdy pod vedením Lenina a jeho nejbližších spolupracovníků dochází ke svržení Prozatímní vlády a k moci se dostávají bolševici. Říjnová revoluce současně představuje začátek občanské války, která trvala až do roku 1920, kdy bolševici získali jednoznačně navrch.

Povstání donských kozáků a „razkazačivanie“

V březnu roku 1919 nebyvalou silou vypuklo povstání kozáků na Donu, neboť kozáci velmi dobře pochopili, co mohou čekat od bolševické vlády, v níž byl pouze jediný její člen ruského původu (Bucharin). Byli ochotni přijmout vládu sovětů, ale bez bolševiků. Jejich povstaleckým heslem bylo: *„Za sovětskou vlast, proti komuně, proti popravám a drancování!“*

Razkazačivanie – genocida kozáctva v režii Trockého

Dva nejmocnější mužové bolševického Ruska, Lev Davidovič Bronstein-Trockij, pravý iniciátor a vůdce revoluce, stejně jako Jakov Michajlovič Sverdlov totiž dali jasně najevo, jaký osud mohou kozáci pod jejich vládou očekávat. Oba byli skutečnými strůjci rudého teroru. Roku 1919 vyjádřil Trockij zřetelně svůj postoj ke kozákům slovy: *„Svým původem jsou kozáci pouhý zoologický druh a nic víc. Staré kozáctvo je nutné nemilosrdně sežehnout plamenem sociální revoluce a jejich poslední zbytky svrhnout jako svině z evangelia do Černého moře!“* V důsledku těchto postojů a přímých rozkazů obou jmenovaných bylo jen v oblasti Donského kozáckého vojska vyvražďeno, umučeno a vyhladověno více jak 1 250 000 kozáků a jejich rodinných příslušníků, včetně žen a dětí. Podle údajů současných ruských historiků byl stav donského kozáctva v období rudého teroru a s tím související emigrace redukován na 60 %, násilí bolševiků se samozřejmě nedotklo pouze donských kozáků - z původních kubánských, těrských a uralských kozáků zůstalo dokonce jen 10 až 15 %. Šlo tedy o genocidu či lépe řečeno, vzhledem k historickým souvislostem, o holocaust v pravém slova smyslu, jakkoliv to bolševici eufemisticky nazývali „*razkazačivanijem*“.

Kozáci, kteří zdaleka ne všichni byli kulaky či vesnickými boháči, neboť naprostá většina z nich se živila tvrdou každodenní prací a službou v armádě, se ale spontánně, hrdinsky a obětavě bránili. Proč? Protože bojovali za pravoslavnou víru, za své rodiny, za své děti a za svěřenou půdu i za svůj rodný Don, Kubáň či Těrek, přičemž jejich největším zločinem byla podle bolševického vedení značná hospodářská soběstačnost a místní samospráva.

Rudá armáda čítala tehdy asi 200 000 mužů, s převahou německých, rakousko-uherských zajatců (hlavě Maďarů), Číňanů a jiných „internacionalistů“, proti ní stálo 30 až 35 000 kozáků. V důsledku tohoto zjevného nepoměru sil bylo na pravém břehu Donu povstání potlačeno na počátku června 1919, kozáci však ustoupili na levý břeh řeky spolu se svými rodinami a částí movitého majetku a zde pokračovali v hrdinském odporu až do poloviny června. Zbytky kozáckých oddílů se pak spojily s dočasně úspěšnou Donskou či Děnikinovou armádou, nebo operovaly samostatně v týlu Rudé armády. Poté, kdy po ofenzívě bolševiků na jižní a jihovýchodní frontě padl 10. 1. 1920 Rostov na Donu a obsazeno bylo téměř celé povodí Donu, nastalo rabování a hromadné popravy.

Exodus Bílé armády

Po potlačení povstání na Donu se ale kozáci stále ještě v malých oddílech zoufale bránili, až posléze zůstal v rukách bělogvardějské armády a zbytku kozáků pouze úzký pás černomořského pobřeží v podhůří Kavkazu a Krymský poloostrov. Na přelomu let 1919 a 1920 se pod úder „rudých“ hroutí jižní a kavkazská fronta a v lednu roku 1920 je Děnikinova armáda zatlačena u Novorossijska až k Černému moři. Bělogvardějské jednotky včetně kozáků se na anglických lodích evakuují na Krym, který zůstává poslední základnou v boji proti „rudým“.

Děnikin rezignuje na velení a v pozici hlavního velitele „bílé“ armády jej střídá baron Wrangel.

Baron Pjotr Wrangel s ženou Olgou v Istanbulu, říjen 1921

12. listopadu 1920 vydává baron Pjotr Wrangel coby vrchní velitel Ozbrojených sil jižního Ruska rozkaz o ukončení bojů a o evakuaci z Krymu, začíná tzv. „ruskij ischod“ – „ruský odchod“. Po porážce bělogvardějských jednotek na Krymu opustilo v listopadu roku 1920 množství bělogvardějců a kozáků svou vlast a na spojeneckých lodích odjelo vstříc svým dalším osudům do internačních táborů v Turecku (např. Čataldža, Čilingir a další), odkud se emigranti na pozvání různých vlád dostávali do dalších zemí. Nalodování začalo 14. listopadu 1920 v Sevastopolu, Jaltě, Feodosii, poslední lodě odpluly z Kerče 16. listopadu 1920. V jeden okamžik tak více než 160.000 osob opustilo Rusko. Spolu s Bílou armádou opustilo Krym přibližně 16-18.000 kubánských kozáků, z nichž cca 12.000 se v první fázi „odchodu“ usadilo na řeckém ostrově Lemnos v Egejském moři.

Nalodování prvního sledu na transportní loď Elpidifor (česky nosič naděje), Gallipoli 1920

Počátky „Ruské pomocné akce“, náklady a výsledek

První československý prezident T. G. Masaryk pomáhal ruským emigrantům programem „ruská pomocná akce“, který se uskutečnil ve dvacátých a třicátých letech, a až do roku 1937 vyčleňovala česká vláda peníze pro ruské emigranty. Vlastní akci však muselo předejít politické rozhodnutí, jež reagovalo na složitou situaci, v níž se ruští emigranti v táborech v Turecku a na Lemnu nacházeli, kdy bylo zřejmé, že soukromá iniciativa již nestačí a musí nastoupit státní zásah.

V červnu roku 1921 dochází na Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) interpelace ohledně postoje vlády k ruské emigraci již existující na území ČSR. Na tuto interpelaci odpovědělo MZV 1. července 1921 jednoznačně: *„Vláda československá sdílí úplně názor v první interpelaci vyznačený, že účinné pomoci ruské emigraci může se dostat jen tím, když stát ujme se ve věci té iniciativy, převezme úplně tuto akci a věnuje jí jednak dostatečné finanční prostředky, jednak plnou svou pozornost a všechno své úsilí.“*

Na základě žádosti představitelů ruské emigrace o poskytnutí možnosti přesídlení několika tisíc ruských emigrantů do ČSR adresované československé vládě byl pod záštitou prezidenta T. G. Masaryka rozpracován plán tzv. „ruské pomocné akce“ a dne 28. července 1921 rozhodlo předsednictvo vlády ČSR o provedení tzv. „ruské pomocné akce“. Zodpovědnost za přípravu, organizaci a realizaci celé akce byla svěřena MZV, v jehož čele stál ministr Edvard Beneš.

Podmínky převážených uprchlíků nepředstavovaly žádný komfort, listopad 1920

Finanční podpora ČSR naplňování potřeb ruské emigrace představovala bezpříkladné částky, podle oficiálních údajů činily výdaje pro názornost např. v roce 1921 11 miliónů Kč, v roce 1922 50 miliónů Kč, v roce 1923 66 miliónů Kč,

v roce 1924 83 miliónů Kč a v roce 1925 73 miliónů Kč. Průměrné měsíční výdaje československé vlády pro potřeby ruské emigrace dosáhly ke konci roku 1924 cca 7 miliónů Kč, což představovalo největší výdaje na ruské emigranty ze všech evropských zemí!

V tehdejší Československu tak tisíce bělogvardějců a protibolševických emigrantů našlo po svém odchodu z Ruska svůj druhý domov. Praha byla po Paříži a Berlínu třetím největším centrem ruské emigrace, kdy se odhaduje, že územím Československa prošlo přes 40.000 uprchlíků, přičemž přibližně 20.000 jich v Československu zůstalo déle a usadilo se.

Donský kozák v emigraci – jeden příběh za všechny

7. října 1901 se v kozácké stanici Platovskaja v Donské, nyní Rostovské oblasti, v samotném středu Vševelikého vojska donského, narodil Sergej Mangašov. Stanice Platovskaja byla pojmenována po velmi slavném generálu atamanovi M. I. Platovovi (1751–1818), kterému spolu se stovkou dalších vesnic a stádem 10 000 koní patřila a v ní také tento jeden z nejslavnějších kozáků dne 3. ledna 1818 zemřel; mladý Sergej měl tedy od dětství před očima veliký vzor hodný následování. Sergej Mangašov už od mala těžce pracoval v hospodářství a účastnil se aktivně tradičního kozáckého života - jezdit na koni se učil zároveň s chůzí po zemi, na koně ho otec rituálně poprvé posadil několik dní po narození.

Když propuklo povstání na Donu, které se záhy rozšířilo i na Kubáň, Těrek a do jiných kozáckých oblastí, bylo Sergeji Mangašovovi osmnáct let - to byla pro kozáka doba, kdy si už po vzoru svých předků zavěšoval na řemen šašku a v rychlém cvalu zkoušel obávanou třímetrovou kozáckou píku. Během povstání se připojil k Donské armádě a sdílel s ní její tragické osudy za krutých bojů, jaké přináší občanská válka, bojů tím smutnějších, že mimo kozáky byl pro záchranu Ruska před bolševickou hrozbou ochoten přinášet oběti málokdo. Sergej Mangašov jako příslušník III. Donského kozáckého sboru čelil pod velením generála Wrangela rudé ofenzívě a spolu se zbytky bělogvardějských vojsk ustupoval na Krym. Odtud byl spolu s ostatními donskými kozáky v listopadu roku 1920 evakuován do internačního tábora v Čataldže (Catalca) v Turecku asi 50km od Istanbulu. Život v táboře pod vojenským dozorem byl drsný, ponižující a pro mnohé morálně zhoubný, proto řada kozáků odsud hledala únik vstupem do Cizinecké legie či v hornické práci v Brazílii, Sergej vzhledem ke své fyzické odolnosti život v táboře přežil.

Poté, kdy na základě mezinárodních dohod o pomoci ruské emigraci byla v Československu pod osobní záštitou prezidenta T. G. Masaryka „na základě myšlenky *humánní, slovanské, politické i hospodářské*“ realizována tzv. „Ruská pomocná akce“, se od konce roku 1921 díky této velkorysé akci přesunulo z internačních táborů do ČSR několik tisíc donských, kubánských a těrských kozáků, mezi nimi i dvacetiletý Sergej Mangašov. S kozáky bylo počítáno především pro práci v zemědělství, pro niž měli vrozené předpoklady. Pomoc při vyhledávání

práce, vzdělávání a sociálním zaopatření organizoval od roku 1921 emigrantský spolek Zemgor, jehož zásluhou také Sergej našel práci v zemědělství.

Podle evidence Policejního ředitelství v Praze byl Sergej Mangašov v roce 1924 evidován v ubytovně Zemgoru v Praze-Břevnově, Bělohorská ulice čp. 192, odkud v únoru 1925 přesídlil do Strašnic, jeho evidenční karta však kupodivu nepřináší žádné informace o rodičích, rodinném stavu ani o dalších místech jeho pobytu. Vzhledem k tomu, že v květnu 1945 celý archiv Zemgoru odvezla spolu s mnoha ruskými emigranty NKVD, nemáme až do roku 1946 o Mangašovovi žádné zprávy. Pravděpodobně pracoval nějaký čas na Slovensku, proto také z české policejní evidence mizí, a v Čechách se znovu objevuje již ženat s mladou vdovou, zemědělskou dělnicí Annou, rozenou Šmorikovou, narozenou 6. ledna 1904 ve Velké Rovné okres Žilina. Sergej a Anna se živili sezónní prací v zemědělství a vychovávali spolu syna, kterého Sergej vyženil.

Po dvaceti letech, v září roku 1946, se Sergej Mangašov s manželkou a se synem náhle objevuje v, německým obyvatelstvem opuštěné, polabské vesnici Radejč-ně (okres Ústí nad Labem), která byla podobně jako další okolní vesnice – Řehlovice, Dolní Zálezly, Dubice, Dubičky a další – až do roku 1946, kdy došlo k odsunu Němců, převahou německá. Sergej Mangašov se s rodinou ujímá malého opuštěného stavení čp. 8 se dvěma místnostmi, chlévem a stodolou a spolu s manželkou pak oba těžce pracují v místním velkostatku čp. 28, který se v roce 1950 přeměňuje v JZD, jehož jsou oba manželé zakládajícími členy. Jiné volby pro donského kozáka a jeho ženu nebylo, protože život ve vysídleném pohraničí, v kopcovitém terénu nad hluboko zaříznutým tokem Labe, nebyl nijak snadný.

Pamětnice paní Emílie Růžičková z Dubice-Dubiček čp. 29, která manžele Mangašovy znala velmi dobře a ráda na ně vzpomíná, jako sedmnáctileté děvče tančila se Sergejem na každé zábavě v hostinci „U Masáků“. Podle jejích slov byl donský kozák výborný tanečník, skvělý společník, veselý a laskavý člověk a vrcholem každé zdejší vesnické zábavy bylo jeho sólové taneční vystoupení „kozáčka“, kterého tančil mistrně. Paní Růžičková Sergeje popisuje jako statného muže střední atletické postavy, zvlněných vlasů, tmavých očí a energických pohybů, který se nebál žádné práce a po práci se dokázal vesele a družně bavit.

Sergej Mangašov, donský kozák (1901 – 1966)

Sergej Mangašov zemřel náhle 23. 11. 1966 ve věku šedesáti pěti let a pohřben je na malém hřbitově u kostela sv. Barbory v Dubici-Dubičkách hned za branou, vlevo při hlavní cestě proti kostelu. Náhrobní deska připevněná na starém pís-kovcovém soklu snad ještě z 19. století, napovídá, že Sergej byl hrdý na to, že je donským kozákem a nikdy na svůj původ nezapomněl.

Náhrobek Sergeje Mangašova – kozácká hrdost

Současná podoba rukávového znaku (ševronu) Vševelikého vojska Donského

Pokrova na Vltavě

Všekozácký svaz českých zemí a Slovenska, Slovanská unie z. s.

info@kazaki.cz, posta@slovane.org

Kozácký svátek *Pokrova* (česky pokrývka, záštita, ochrana) je spojen s pravoslavným svátkem Bohorodičky a také příchodem prvního sněhu do ukrajinských a jihoruských stepí. Pro tehdejší obyvatele byl totiž příchod sněhu a zimy úlevou, protože se válčilo většinou jen v letním období.

pravoslavná ikona Pokrovy s kozáky

Kozáci (rusky *казаки* a ukrajinsky *козаки*) byli svobodní obyvatelé ukrajinských a jihoruských stepí (zemědělci a válečníci především z oblastí Donu a Záporoží), kteří ochraňovali východní Evropu před islámským nebezpečím. Některí dnes považují potomky kozáků za samostatný slovanský národ. Samotné slovo kozák však pravděpodobně pochází z turkických jazyků a znamená "svobodný člověk". Kozácká vojska měla významný podíl na porážce islámské Osmanské říše, osvobození Balkánu, a také na rozsáhlých územních ziscích Ruské říše, kdy kozáci byli elitní složkou a páteří ruské armády, podobně jako Gurkhové v britské armádě. Po bolševickém převratu v roce 1917 došlo k několika kozáckým protikomunistickým povstáním, která přerostla do občanské války. Pod velením bělogvardějského generála Děnikina bojovalo proti bolševikům 150 tisíc donských kozáků. Komunistický režim podnikl vůči kozákům genocidu v podobě *dekozakizace* (rusky *расказачивание*) a mnoho kozáků bylo po vítězství bolševiků v občanské válce zastřeleno, internováno nebo odešlo do vyhnanství. Za druhé světové války byli kozáci vzati na milost, mnozí z nich vstoupili do Rudé armády a jako zkušení válečníci přispěli k porážce nacistického Německa. Kozáci věří, že Bohorodička Panna Marie je jejich svatá patronka, která je ochraňuje od nepřátelských šavlí a kulek. S pravoslavným svátkem Pokrova je spojeno mnoho legend zázračné ochrany křesťanů před islámem, mezi nimiž jsou pravděpodobně nejznámější následující dvě legendy:

1. První legenda je řecká a pochází z dob východořímského (byzantského) císaře Lva VI. (750–780), kdy došlo ve Vlachernském chrámu na předměstí Konstantinopolu ke zjevení Bohorodičky před očima modlících se věřících a následné porážce arabských islámských vojsk útočících na hlavní město. Vlachernský chrám dnes již neexistuje, ale dodnes je na jeho místě v dnešním Istanbulu původní posvátný vodní pramen.
2. Druhá legenda zázračného zjevení Bohorodičky je slovanská a pochází z let 1637-1642, kdy probíhala obrana pevnosti Azov proti padesátinásobné přesile. (Město Azov leží na řece Donu blízko od jejího ústí do Azovského moře.) Na straně sultána Ibrahima tehdy stálo celkem 150 až 240 tisíc mužů, mezi nimi 40 tisíc elitních janičárů, proti kterým se postavilo pouhých 5 tisíc kozáků a 800 žen. Islámské vojsko také mělo velkou materiální převahu válečných lodí a dělostřelectva. Azov byl v pozdějších letech střídavě v tureckých a ruských rukách a natrvalo se stal součástí Ruska až o jedno století později za carevny Kateřiny II. Veliké díky vojenskému umění vrchního velitele knížete Grigorije Potěmkina (*Григорий Александрович Потёмкин-Таврический*), který také vypudil Osmany z Krymu a Novorossijsku a založil Černomořskou válečnou flotilu a města Sevastopol (název je z řeckého Σεβαστούπολη/Sevastupoli = vznešené neboli císařské, carské město), Cherson (podle řecké starověké obce *Χερσόνησος/Chersónisos*), Dněpropetrovsk a Nikolajev.

IV. mezinárodní festival Pokrova na Vltavě se koná 12.10.2016 po vernisáži výstavy obrazů v 16h od 17h do 20h v Ruském středisku vědy a kultury v Praze.

text písně: Když napadne první sních

Slovanská unie z. s.

posta@slovane.org

srbská lidová píseň

Kada padne prvi sneg, kada padne prvi sneg.
Ja upregnem konja dva, dva vatrena sokola,
pa se sankam noć i dan.

Mnogo žena sretnem tam, mnogo žena sretnem tam.
Svakoj blagi osmeh dam, da l' je poznam ili ne,
ni jednoj se ne rugam,

Svaku ženu volim ja, svaku ženu volim ja.
Bila ona plavuša, smeđa il' garavuša,
svaku ženu volim, ja.
(...bila ona debela, mršava il' velika,
jednostavno ne biram...)

Samo jednu ne volim, samo jednu ne volim,
to je moja žena zla, što mi život zagorča,
samo nju ne volim ja.
(...to je moja ženica, slatka k'o bombonica,
samo ženu volim ja...)

srbsko-český slovníček

upregnem konja dva
vatrena sokola
svakoj blagi osmeh dam
ni jednoj se ne rugam
svaku ženu volim
smeđa il' garavuša
debela il' mršava
jednostavno ne biram
samo jednu
samo nju

zapřáhnu dva koně
ohnivé sokoly
každé mírný úsměv dám
žádné se neposmívám
každou ženu miluji
tmavá nebo zrzavá
tlustá nebo hubená
jednoduše si ne vybírám
jenom jednu
jenom ji

text písně: Kak za Donom za řekoj

Všekozácký svaz českých zemí a Slovenska

info@kazaki.cz

Казачья народная песня

Как за Доном за рекой,
под зелёным дубом.
Расставалася казачка
с парнем черночубым.
Ай-да, ой-да-да ой-да ...
Ай-да, ой-да-да ой-да ...
Расставалася казачка
с парнем черночубым.

Расставалася казачка в поле
у Ростова,
Обнимала на ветру конника лихого.
Ай-да, ой-да-да ой-да ...
Ай-да, ой-да-да ой-да ...
Обнимала на ветру конника лихого.

И сказал казак казачке,
на коня взлетая,
Ты не плачь, не плачь по мне,
Марья дорогая.
Ай-да ой-да-да ой-да ...
Ай-да, ой-да-да ой-да ...
Ты не плачь, не плачь по мне,
Марья дорогая.

Ты не лей, казачка, слёзы на
шелковую траву,
Еду в армию служить,
защищать державу.
Ай-да, ой-да-да ой-да ...
Ай-да, ой-да-да ой-да ...
Еду в армии служить,
защищать державу

Kozácká národní píseň

Tam za Donem, za řekou,
pod zeleným dubem.
Loučila se tam kozačka
se svým milým druhem.
Aj da, oj da da, oj da...
Aj da, oj da da, oj da...
Loučila se tam kozačka
se svým milým druhem.

Loučila se kozačka v poli
u Rostova,
objímala ve větru jezdce udatného.
Aj da, oj da da, oj da...
Aj da, oj da da, oj da...
objímala ve větru jezdce udatného.

A řekl kozák kozačce,
na koně vzlétaje,
Ty neplač, neplač pro mne,
Marie má drahá.
Aj da, oj da da, oj da...
Aj da, oj da da, oj da...
Ty neplač, neplač pro mne,
Marie má drahá.

Ty nelij, kozačko,
slzy na zelenou travu,
Jedu v armádu sloužit,
chránit naši zemi.
Aj da, oj da da, oj da...
Aj da, oj da da, oj da...
Jedu v armádě sloužit,
chránit naši zemi.

text písně: Po goram Karpatskim

Všekožácký svaz českých zemí a Slovenska

info@kazaki.cz

Музыка и слова Н. Гумилев

По горам Карпатским метелица
вьётся,
лютые морозы чудовища творят.

А казаки чёрны, чёрны-чернобровы
с германцами бьются за Родину
стоят.

Хотели германцы, чтоб наши казаки,
к ихнему престолу служить пошли.

А наши казаки, славные рубаки,
К ихнему престолу служить
не пошли.

Заиграли трубы, били барабаны,
отворились двери и вышел генерал.

Полилась рекою, полилась рекою,
Полилась рекою горячая кровь.

По горам Карпатским метелица
вьётся,
лютые морозы чудовища творят.

Muzyka i slova N. Gumilev

Po goram Karpatskim metelica
vjotsja,
ljutyje morozy čudovišča tvorjat.

A kazaki čorny, čorny-černobrovy
s germancami bjutsja za Rodinu
stojat.

Chotěli germancy, čtob naši kazaki,
k jichněmu prestolu služít pošli.

A naši kazaki, slavnyje rubaki,
K jichněmu prestolu služít
ně pošli.

Zaigrali truby, bili barabany,
Otvorilis dveri i vyšel general.

Polilas rekoju, polilas rekoju,
Polilas rekoju gorjačaja krov.

Po goram Karpatskim metelica
vjotsja,
ljutyje morozy čudovišča tvorjat.